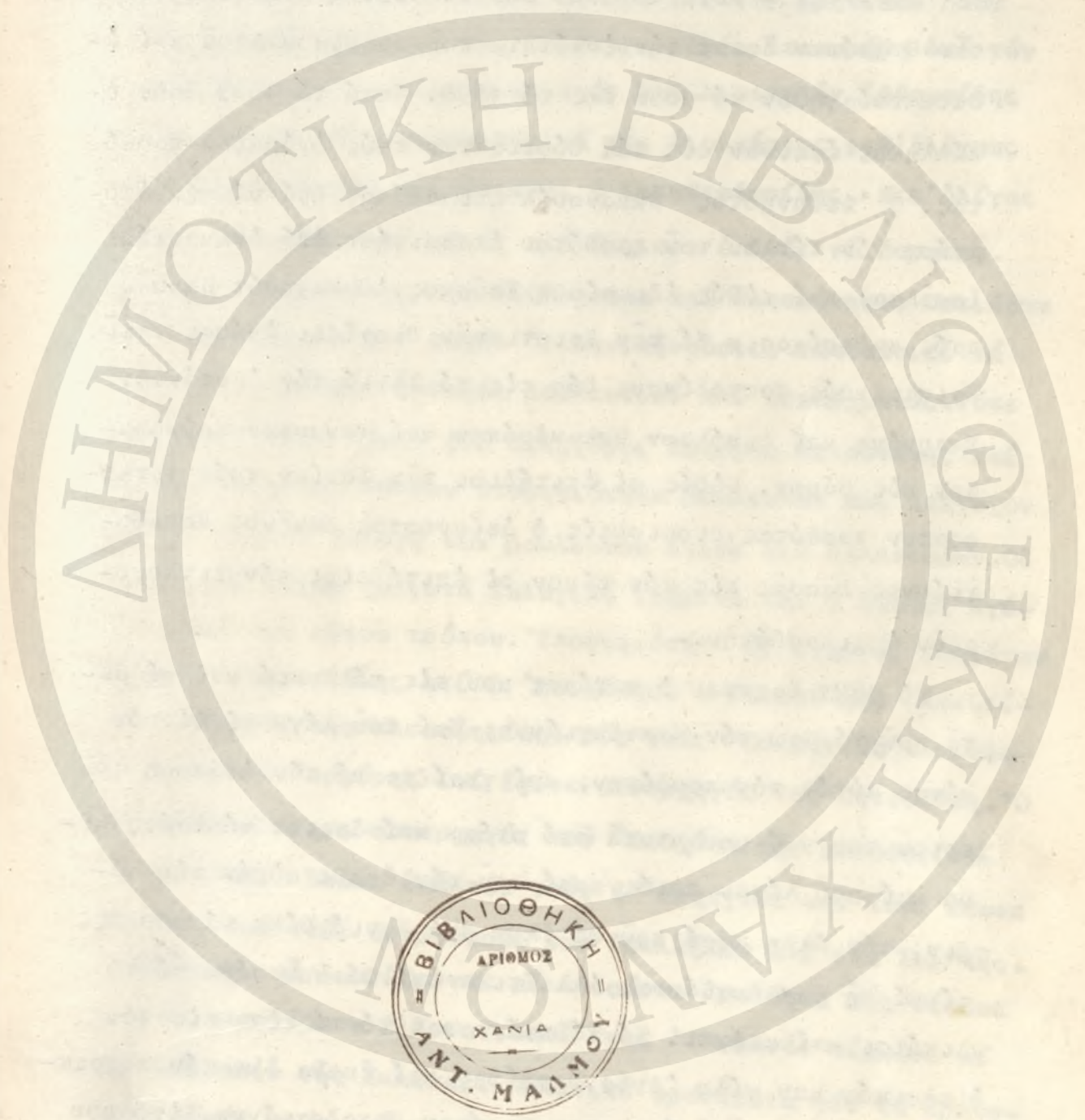

Πρώτο Τουρκικό Τζοζευό
1877
Τζοζευό και Τζοζιλιό
Γεγονότα του Μογού Χανιόν 1878 - 1912
Ημερολόγιον Μιχαήλ Εγγ. Μαχαριτίνα

Πρώτο Τουρκικό Τζοζευό
1877
Τζοζευό και Τζοζιλιό
Γεγονότα του Μογού Χανιόν
1878 - 1912
Ημερολόγιον Μιχαήλ Εγγ. Μαχαριτίνα

Τό 1889 ἔγινε ἡ λεγομένη Κρομυδοπανάστασις ποῦ αὐτή ἔφερε τήν Ἑθνικήν Ἐννότητα τῆς Κρήτης ποῦ ὀλίγοι ἀπερίσκεπτοι πολιτικοί εἶχαν δημιουργήσει ἐπί δύο χρόνια μία κατάστασις ποῦ δέν ἐγνώρισεν ποτέ ἡ Κρήτη. — Μετά τό 1889 ἕως τό 1896 ἡ Τουρκική δουλειά τῶν 3 χρόνων ἔφερε τήν ἐννότητα τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ καί ἐθαυματοβόγησεν τό 1896 ἕως τό 1898. Μετά τό 1889 ὅσοι ὁπάλληλοι ἔμειναν εἰς τάς θέσεις των τοῦς ὀνόμαζον προδότας. Ὁ Ἀείμνηστος Ἐμμανουήλ Σεραφάκης διά νά μήν ἀποκτήσῃ τόν τίτλον τοῦ προδότου ἐπαιτήθη ἀπό ἀνακριτῆς (σφαῖμα) καί εὐθύς ἐδιωρίσθη Τούρκος. Ὁ Μαχμούτ Πασσᾶς πρὸς μαθησῦχασιν δέ τῶν Χριστιανῶν διορίζει ἀμέσως τρεῖς Χριστιανοὺς Πρωτοδικοὺς δύο εἰς τὰ Χανιά τόν Ἀνθόνιον Σκαρνάκη καί Νικόλαον Μαλανδράκη καί Κανουσον Κούνδουρον εἰς Βάμον. Εὐθύς οἱ ἐπιτήδριοι τῶν Χανίων τοῦς τιτλοφοροῦν προδότας. Διορισθεὶς ὁ ἀείμνηστος Κων/νος Παπαδογιάννης Πασσᾶς εἰς τόν Βάμον οἱ ἐπιτήδριοι τόν τιτλοφοροῦν ἀρχιπροδότην. —

Τό 1891 ἔρχεται ὁ πατέρας μου εἰς τὰ Χανιά καί μέ πρωτῶ ποῦ θά βρῶ τόν Παπαδογιάννη; Καί τοῦ λέγω τί θά τόν κάνῃς αὐτόν τόν προδότην; καί γυρίζει μέ τήν ἀνάποδη τοῦ χερτιοῦ του καί μοῦ κτυπᾷ στό στόμα καί ἄρχισε νά τρέχῃ αἷμα καί μοῦ λέγει ποῖός μωρέ σου τήν ἔμαθε αὐτήν τήν λέξιν; τήν ἄλλη φορά ποῦ θά ἔλθω στό Χανιά θέλω νά μοῦ πῆς τί θά πῆ Παπαδογιάννης ἄλλιῶτι καί ἐγώ θά σου μάθω μέ τό κλιπάτσι καί ψεύγει. Τό πάθημά μου αὐτό τό εἶπα εἰς τόν ἀδελφικόν μου φίλο Ἀνδρ. Βαρδύδη καί ἔμαθα ὅλη τήν πατριωτικήν δρασίαν τοῦ ἀείμνηστου Κων/νου Παπαδογιάννη. Αὐτό μοῦ ἔγινε ἀφορμή νά κρατῶ ἡμερολόγιον καί νά γράφω ὅλα τὰ κολεμικά καί πολιτικά γεγονότα ἀπό τό 1878 ἕως ἡμετέραν ἀναδρομή δέκα χρόνια. —

Ἐν Πρώδρομφ τῇ 15 Αὐγούστου 1914

Μιχαήλ Στυλ. Μπαλαντίνος

Τό 1877 ἔγινε ὁ Ρωσσοτουρκικὸς πόλεμος ἐπαναστάτησε ἡ Κρήτη, ἔστειλε ὁ Σουλτάνος ἀντιπροσώπους εἰς τὰ Χανιά νά συνεννοηθοῦν με τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς Ἐπαναστατικῆς Συνελεύσεως καὶ συνηντήθησαν ὁμοῦ εἰς τὴν Χαλέπα, ἦλθαν εἰς διαπραγματεύσεις καὶ ἐδόθη πολίτευμα ἀρεστὸ εἰς τὸν Κρητικὸν Λαόν καὶ ὠνομάσθη σύμβασις τῆς Χαλέπας. Εὐθὺς ἐπεκυρώθη ἀπὸ τὸν Σουλτάνον καὶ ἔστειλε Χριστιανὸν Γεν. Διοικητὴν Ἀθουσίδης Πασᾶς, ἄρχισε νά τακτοποιηθῆ τὰ τῆς διοικήσεως, μεθ' ὀλίγους δέ μῆνας ἀνεκλήθη καὶ ἔρχεται ὁ Καραθεοδωρίδης. Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀνεκλήθη καὶ αὐτὸς καὶ ἄρχισεν ὁ Λαὸς νά δυσφορῆ. Στέλνει ὁ Σουλτάνος τὸν ἀείμνηστον καὶ ἀλησμόνητον Φωτιάδην Πασᾶ, συνεδρῶσιν καὶ ψυχὴν Ἑλληνικὴν, ὅστις τακτοποιεῖ τὰ πάντα. Προκηρύσσει ἐκλογὰς βουλευτικὰ καὶ Δημαρχιακὰς. Τότε στὰ Χανιά ἦσαν μόνον δύο δικηγόροι Κων/νος Μητσοτάκης καὶ Μένως Ἐνυχάκης ἔθεσαν ὑποψηφιότητα βουλευτῶν καὶ ἐπέτυχον καὶ οἱ δύο. Ἡ ἐκλογή τῶν βουλευτῶν ἔγινε διὰ ἐκλεκτόρων. Οἱ Ὀθωμανοὶ εἶχον χωριστὰ ἐκλογικὰ τμήματα καὶ ἡ ἐκλογή ἐγένετο διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου. Ὑποψηφιότητα ὡς ἀρχηγοὶ Κομμάτων ἔθεσαν ὁ Μητσοτάκης καὶ ὁ Ἐνυχάκης. Ὁ Μητσοτάκης ἀνεδέχθη Ἀρχηγὸς τῆς πλειοψηφίας. Εἰς τοὺς Ὀθωμανοὺς πλειοψηφίαν πῆρε ὁ Ἀργύρης καὶ ἔγινε συναρχηγὸς τοῦ Μητσοτάκη. Ὁ δὲ Κασύρης ἔγινε συναρχηγὸς τοῦ Ἐνυχάκη τῆς μειοψηφίας. Ὁ Φωτιάδης Πασᾶς ἐκάλεσε τοὺς 4 Ἀρχηγούς καὶ τοὺς ἔδωσε ὁδηγίας διὰ τοὺς διορισμοὺς τῶν ὑπαλλήλων καὶ τῆς Χωρ/κῆς. Ὑπάλληλοι νά διορίζωνται με προσόντα ἀναλόγως τῆς θέσεως ποῦ θά καταλάβουν 2 Χριστιανοὶ ἕνας Ὀθωμανὸς σύμφωνα με τὴν σύμβασιν τῆς Χαλέπας. Πολιτικὰ φρονήματα δέν θά ἐρωτηθοῦν, πάντα προτιμοῦνται ἀγωνιστῶν παιδιὰ. Στὴν Χωρ/κὴν θά διορισθοῦν Ἀρχηγοί, Ὀπλαρχηγοί καὶ πολεμισταὶ τῶν διαφόρων Ἐπαναστάσεων. Ὁ Ἀνώτερος τῆς Χωρ/κῆς θά διορίζεται ὁ Ὀθωμανὸς σύμφωνα με τὴν σύμβασιν τῆς Χαλέπας ἀπὸ τὸν Γεν. Διοικητὴν. Ὁ Φωτιάδης Πασᾶς ἐκάλεσε τοὺς Ἀρχηγούς τῆς πλειοψη-

φίας Μητσοτάκη και Ἀργύρην και ἀναλαμβάνουν τὴν Διοίκησιν τοῦ τόπου. Ἡ Κυβέρνησις ἐδημοσίευσε ἐγκύκλιον προσκαλεῖ τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ καταλάβουν θέσιν και ὀρίζει τὰ προσόντα διὰ κάθε θέσιν. Μὲ τὸν καταρτισμὸν τῶν ὑπαλλήλων και τῆς Χωρ/κῆς ὁ Φωτιάδης καλεῖ τὰ ἀνώτερα στελέχη τῆς Χωρ/κῆς, τοὺς Χριστιανοὺς εἰς μυστικὴν σύσκεψιν, τοὺς δίνει ὁδηγίας νὰ καθοδηγήσουν τὰ ἐκτελεστικὰ ὄργανα τὸν τρόπον τῆς μεταχειρίσεως τῶν Ὀθωμανῶν. Μετὰ 6 μῆνας ἐβλεπετε Χριστιανοὺς και Ὀθωμανοὺς νὰ συνδιασκεδάζουν ἑορτὰς Χριστιανικὰς και Ὀθωμανικοὺς γάμους, βαπτίσεις μὲ πυροβολισμοὺς τῶν ὄπλων. Τὸ 1881 ὁ Μητσοτάκης ὡς Ἀρχηγὸς τῆς πλειοψηφίας διὰ νόμον τῆς βουλῆς ἐκάνονε τὰ ἰδιωτικὰ χρεῖα, ἐξηγέρθησαν δανεισταί και δανειζόμεναι Τράπεζαι δὲν ὑπῆρχον. Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1882 γίνονται ἐκλογαί ἔρχεται πλειοψηφὴν ὁ Ἡσυχάκης και ἀναλαμβάνει τὴν Διοίκησιν τοῦ τόπου, οὐδεμίαν μεταβολὴν δὲν ἐγένεν σὲ ὅλον τὸν ὀργανισμὸν τοῦ πολιτεύματος. Τὰ δύο Κόμματα ἄρμονικὰ ἐργαζόμενα μὲ ὁμόνοια, ἀγάπη, χρεῖμα ἀφθονον. Ὁ Τουρκικὸς στρατὸς, ἀξιωματικαί, τροφοδόται, ὑγειονομικοί ἐπληρῶνοντο ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν φόροι, ἐξαγωγή, εἰσαγωγή. Τὸ 1884 γίνονται ἐκλογαί βουλευτικαί και Δημαρχιακαί πάλιν πλειοψηφὴν ὁ Ἡσυχάκης, τὰ δύο κόμματα ἐργάζονται ἄρμονικώτατα, ἀσφάλεια, ἀγάπη, εὐτυχία, ὁμόνοια. Ἐμπορος ὑφασμάτων ὄνοματι Μαριδάκης, ἀστειευόμενος μὲ βουλευτὴν τοῦ Ἡσυχάκη Καστρινοῦ τοῦ ἔλεγε "Ἐσεῖς κάτσατε καλά στὴν παραβάναν" και τοὺς ὄνομασε Καραβανάδες, ὁ δὲ βουλευτὴς εἶπε τοῦ Μαριδάκη "παρὰ τοὺς ξυπόλιτους θάχωμε νὰ μᾶς διοικοῦνε" και τοὺς ὄνομασε ὁ Μαριδάκης ξυπόλιτους. Διότι τὸ Κόμμα τοῦ Μητσοτάκη ἦτο ἡ φτωχολογία και ἔκασαν νὰ λέγονται κόμματα Μητσοτάκη, Ἡσυχάκη, ἀλλὰ Καραβανάδες τοῦ Ἡσυχάκη και ξυπόλιτοι τοῦ Μητσοτάκη. Οἱ ἠπένδεις Ὀθωμανοὶ τῶν Χανίων βλέπουν ἀφομοίωσιν τῶν Ὀθωμανικῶν στοιχείων εἰς τὰς Ἐπαρχίας και τοὺς παροτρύνουν νὰ πωλοῦν και νὰ φεύγουν εἰς τὴν Τουρκίαν και ἀποτόμως ἄρχισαν νὰ πωλοῦν εἰς τοὺς Χριστιανοὺς και νὰ φεύγουν εἰς τὴν Τουρκίαν. Τὸ

1885 έγινε μιά μεγάλη θαλασσοταραχή στο λιμάνι τῶν Χανίων καί κατέστρεψε ὅλας τὰς ἐμπορικὰς ἀποθήκας τοῦ ὑπῆρχον στήν Παραθαλασσιᾶ καί ἠναγκάσθησαν οἱ ἔμποροι νά μεταφέρουν τὰς ἀποθήκας τῶν εἰς τὸ ἐσωτερικόν τῆς πόλεως. Ἀλλά ἐχρειάσθησαν ἐργατικά χέρια καί οἱ Χανιώτες ὁ καθένας εἶχε μιά μικρά ἐργασία καί ἐζούσε μέ ὀλιγάριαν. Αὐτό ἦτο καί γιὰ τοὺς χωρικούς μας, δέν μετακινοῦντο οὔτε πρὸς τὰ Χανιά γιὰ ἐργασία, ζούσαν καί αὐτοὶ μέ ὀλιγάριαν λίγο λάδι, κρασί, λίγα πρόβατα καί ἄλλα διάφορα ζῶα. Ὑπῆρχον τότε καί μεγάλα κοπάδια προβάτων ἦσαν ἐλεύθερα καί ζούσαν κάτω ἀπὸ τὴν ἑλῆς καί τ' ἀμπέλια κλουσιῶν καί πτωχῶν. Καί δέν εὑρισκαν ἐργάτες εἰς τὴν Κρήτην. Οἱ ἔμποροι ἠναγκάσθησαν καί ἔφεραν ἀπὸ τὴν Μπικιάζα τῆς Ἀφρικῆς μελαμφοὺς καί μαύρους εἰς ἐλεεινήν κατάστασιν. Τὸ αὐτὸ ἔτος ἐγίνε μεγάλη ἐξαγωγή λαδιοῦ, κρασιοῦ, βελανιδιοῦ, χαρουπιοῦ καί ἦλθαν πολλὰ χρήματα εἰς τὴν Κρήτην καί οἱ ἐργάτες αὐτοὶ ἐβγάλαν πολλὰ χρήματα καί ἀφομοιώθησαν οἱ μελαφοὶ μέ τοὺς Τουρκοκρήτας τῶν Χανίων. Τὸ 1886 ἐρχονται τρεῖς δικηγόροι Κρήτες στὰ Χανιά Ἐλευθ. Βενιζέλος, Κων/νος Φούμης, Χαράλ. Παλογιώργης. Ὁ Βενιζέλος ἐχώθη εἰς τὸ Κόμμα τῶν ξυπολιτῶν εἶχε κουνιάδο τὸν Μητσοτάκη ἀπὸ ἀδελφῆ. Ὁ Παλογιώργης ἀνοίξει δικηγορικὸν γραφεῖον, Ὁ Φούμης ἐδιορίσθη Ἀντισταγγελεύς καί οἱ τρεῖς αὐτοὶ ἀρχισαν τὸν κομματισμὸν καθένας δι' ἴδιον λογαριασμὸν. Ὁ Βενιζέλος ἀρχισε νά δημοσιογραφῆ ἐναντίον ἑνὸς πανίσχυρου Βουλευτοῦ τῆς Κυδωνίας Ἀθανασιάδου ἢ Θερισσιανοῦ. Καί μέ ἕναν ὁμορφὸ τρόπον ἐναντίον τοῦ Γεν. Διοικητοῦ Φωτιάδη καί κατὰ τῶν Καραβανάδων καί ἀρχίζουν αἱ ἀντεκλήσεις τῶν δύο κομμάτων καί χαλαρῶναι ἡ τάξις εἰς τὴν ὑπαιθρον. Παραιτεῖται ὁ Φωτιάδης φεύγει εἰς Ἀθήνας. Ὁ Σουλτάνος στέλνει τὸ Σαβακασᾶ Γεν. Διοικητὴν τῆς Κρήτης, οἱ ξυπόλιτοι τὸν ὑποδέχονται μέ ντομάτες. Τὸν Ὀκτώβριον προκηρύσσει ἐκλογὰς βουλῆς γίνονται αἵματηραί, ἀποτυγχάνει ὁ Ἀθανασιάδης καί αὐτοκτονεῖ, πάλιν ὁ Ἠσυχάκης πλειοψηφεῖ καί ἀρχίσουν φόνοι, τραυματισμοί, κάψιμο

δένδρων, σκότωμα ζώων, προγραφές προσώπων, τὸ ἓνα κόμμα μὲ τὸ ἄλλο. Συνέρχεται ἡ βουλή, αἱ συνεδριάσεις γίνονται μὲ ὕβρεις, καυγάδες, χέρια μὲ χέρια, ὁ Σαβαπασᾶς παραιτεῖται, ἔρχεται ὁ Ἄνθόπουλος πασᾶς, ἀρχίζουνοὶ Ὀθωμανῶν, οἱ Πρόξενοι κά-
νουν διαμαρτυρίας στὸν Πασᾶ. Ὁ Πασᾶς Ἄνθόπουλος παραιτεῖ-
ται στέλνει ὁ Σουλτάνος τὸν Νικόλαον Σαρτισκῆ Γεν. Διοικητὴν,
γίνεται κάποια ἡσυχία. Ἦτο γνωστὸς εἰς τὸν Κρητικὸν λαὸν
καὶ τὸν Ὀκτώβριον προκηρῦσσει ἐκλογὰς βουλευτικὰς καὶ δημαρ-
χιακᾶς. Ὁ Τουρκικὸς στρατὸς λαμβάνει μέρος εἰς τὰ τμήματα
πρὸς φρονησιν τοῦ μέρους τῆς ψηφοφορίας καὶ ἐτελείωσαν οἱ
ἐκλογὲς αἱματηρᾶς. Τὰ δύο κόμματα ἔρχονται ἰσοψηφία. Τὸν Μάρ-
τιον τοῦ 1889 συνέρχεται ἡ Βουλὴ οἱ εὐπόλιτοι παρουσιάζουν
ἓνα φῆγον περισσότερον καὶ καταλαμβάνουν τὴν ἀρχὴν. Εἰς τὴν
τρικυμνῶδη περιόδον τῶν τριῶν ἐτῶν ἦλθον εἰς τὰ Χανιά ἀπὸ
τοῦς μελαμφοῦς τῆς Ἰπλιγκάζας ἄνω τῶν 500, χωρὶς νὰ τοῦς ἀντι-
ληφθῆ κανεὶς καὶ τοῦς εἶχαμε πληγὴ ἀπὸ τὸ 1890-1897 καὶ μὲ
ἀρχηγὸν Κύπριαν μαυρὴ σταφίδα Σαρῶφ Ἥμιρον. Ἡ πρώτη συνεδρία-
σις τῆς Βουλῆς ἐγένε μὲ καυγάδες καὶ ὕβρεις εἶπαν πολλὰ τὸ
ἓνα κόμμα στὸ ἄλλο. Εἰς τὴν δευτέραν συνεδρίασιν τρεῖς Βου-
λευταὶ παραβανάδες Κακούρης Ἀποκορώνου, Αναστασάκης Κισιά-
μου, Παπαμαρκάκης Σελίνου δίδουν ὑπόμνημα στὸν Προεδρεύοντα
Γεν. Διοικητὴν, ἐξέρχονταί τῆς βουλῆς, ἀναγιγνώσκεται τὸ ὑπό-
μνημα καὶ ἐκήρυτον τὴν ἑνωσιν τῆς Κρήτης μετὰ τῆς Ἑλλάδος.
Φεύγουν διὰ τὴν ὑπαιθρον καὶ καλοῦν τὸν λαὸν εἰς τὰ Μπου-
τσουνάρια δι' ἐπανάστασιν. Οἱ εὐπόλιτοι καλοῦν διὰ προκηρύ-
ξεως τῶν τοῦς ὁπαδοῦς τῶν πρὸς κατάταξιν δημοφρουρῶν μὲ
μισθὸν Χωρ/κων. Ἄθρα ὁ Βενιζέλος διευθύνει τὸ κόμμα τῶν εὐ-
λιτων μετὰ 2νῆμέρας εἶχον κατάταχθαι 300 δημοφρουροὶ ἐπι κε-
φαλῆς ὁ Δημ. Γελασιῆς Ἐγουςπάσης τῆς Χωρ/κῆς μὲ ἔδραν οἱ
Μουρνιῆς Κυδωνίας ὀλίγην ἀπόστασιν τῶν Μπουτσουνარიῶν. Ἐ-
τοίμα τὰ δύο κόμματα ν' ἀρχίσουν τὸν ἐμφύλιον πόλεμον. Ἐρ-
χεται ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ Σουλτάνου Μαχμούτ Πασᾶς καὶ προ-
τύνει στοῦς Ἐπαναστάτας νὰ ἡσυχάσουν καὶ νὰ ζητήσουν ἀπὸ
τὸν Σουλτάνον ὅτι δὴποτε θέλει ὁ Κρητικὸς λαὸς νὰ τοῦ δοθῆ
πλὴν τῆς ἑνώσεως. Ἡ Ἐπανάστασις στέλνει εἰς τὰ Χανιά τὸν

Ἀριστείδην Κριάρην καὶ ἀνταμώνει τὸν Ἀρχηγὸν Ἡσυχάκη καὶ αὐτὸς προσκαλεῖ τὸν ἀρχηγὸν Μητσοτάκη καὶ ἀνταμώνουν τὴν ἐπομένην ὥρα 9 εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Τριμάρτυρη. Ὁ Μητσοτάκης πέρνει τὸν βουλευτὴν τοῦ Ἀποκορώνου Ἰωάν. Παπαδάκην ἢ "Καργιάτζουλα" παρατσούλι, καὶ ἀνταμώνουν Ἡσυχάκης, Κριάρης, Μητσοτάκης, Παπαδάκης εἰς τὴν Ἐκκλησίαν Τριμάρτυρη ὥρα 10 π.μ. Ἡ Ἐκκλησία ἐγένισεν πλῆθος κόμου ἀγανακτισμένον νὰ τοὺς λιτόσῃ καὶ δὲν μπόρεσαν νὰ συζητήσουν μετὰ κόπου τοὺς βγάξουν ἔξω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν ὑπὸ τὰς ἀπειλὰς τοῦ πλῆθους τοὺς βγάξουν ἀντίκρου στὸ σκίτι τοῦ Ἰμμαν. Σγουροῦ, ὁ Κόσμος κάτωθεν φωνάζει, εἰάν δὲν συμφωνήσετεθὰ σὰς κάψωμεν. Ἡ οἰκογένεια Σγουροῦ φοβισμένη φεύγει καὶ μετὰ μίαν ὥραν Μητσοτάκης, Ἡσυχάκης, Σγουρὸς βγαίνουν στὸ μπαλκόνι τοῦ σκιτιοῦ καὶ φωνάζουν εἰς τὸ πλῆθος. Ζήτω παιδιὰ ἡ δρόνοια ἤλθαμε εἰς συμφωνίαν. Καὶ καθησυχάζουν τὸ ἀγριωμένον πλῆθος. Ἐν μέρος διαλύεται μὲ τὴν ὑπόσχεσιν τῶν δύο ἀρχηγῶν, ὅτι τὰ δύο κόμματα θὰ στείλουν Ἐπιτροπὴν μικτὴν εἰς τὸν ἀπεσταλμένον τοῦ Σουλτάνου Μαχμοῦτ Πασᾶ νὰ ἐκθέσουν τὰς ἀνάγκας τῆς Κρήτης καὶ ὁ ἐξαγριωμένος κόσμος τὸ πιστεύει. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν τὸ βράδυ πηγαίνει ὁ Βανιζέλος μὲ δύο βουλευτὰς μαζί εἰς τὸν ἀπεσταλμένον τοῦ Σουλτάνου Μαχμοῦτ Πασᾶ καὶ τοῦ λέγουν. Ἐξοχότατε αὐτοὶ ποῦ εἶναι εἰς τὰ Μπουτσουνάρια δὲν ἀντιπροσωπεύουν τὸν Κρητικὸν λαὸν εἶναι κακοῦργοι, κλέφτες, μπουκαταγάσιδες, οἱ ἀντιπροσωποὶ τῆς Κρήτης εἶναι στὰ Χανιά καὶ ἡ Κυβέρνησις τοῦ τόπου ἔχει τὴν δύναμιν νὰ τοὺς διαλύσῃ καὶ νὰ φέρῃ τὴν τάξιν εἰς τὸν τόπον. Ὁ Πασᾶς τοὺς ἀκουσὲ καὶ τοὺς ὑπεσχέθη ὅτι θὰ τοὺς συνδράμῃ νὰ ἔλθῃ Ἡσυχία εἰς τὸν τόπον. Ὁ Μαχμοῦτ ἀμέσως καλεῖ τοὺς Ἀρχηγούς τῶν Ὀθωμανῶν Καούρη, Ἀργύρην καὶ τοὺς εἶπε ἠμπορεῖτε νὰ τροφοδοτήσετε τοὺς Ἐπαναστάτας δέκα ἡμέρας καὶ τὸ πρῶτ' ὁ συναρχηγὸς τοῦ Ἡσυχάκη/Ἐστειλε ^{Καούρης} τροφὰς εἰς τὰ Μπουτσουνάρια ἀλόκληρον μεταγωγικὸν ἀπὸ 30 γαῖδουράκια καὶ ὅταν ὁ κόσμος τῶν Χανίων τὸ ἔμαθε τὸ σχολίασε ποικιλοτρόπως. Ὁ Πρωθυπουργὸς τῆς Ἑλλάδος Τρικούλης ἔστειλε τὸν

* Αρχηγόν Γεώργιον Κορκίδην στά Χανιά νά συστήσῃ εἰς τοὺς 2 ἀρχηγούς τῶν δύο Κομμάτων καί εἰς ὅλους τοὺς πολιτικούς νά παρουσιασθοῦν ἐνωμένοι εἰς τόν ἀπεσταλμένον τοῦ Σουλτάνου, διότι ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δέν ἠμπορεῖ νά βοηθήσῃ τὴν Ἐπανάστασιν. * Ὁ Κορκίδης ἀντάμωσε τὸν Μητσοτάκη, Ξουχάκη, Πωλογιώργη, Φούμη τοὺς βρῆκε σύμφωνους, ἐσυστήθη καί στό Βενιζέλο ἐπὶ συστάσει Ἰωάν. Κριάρη μὲ κρυφὸ τρόπο. * Ὁ Βενιζέλος μὲ γλῶσσα δριμύτατη λέγει στὸν Ἀρχηγόν Κορκίδην. Ἐμεῖς κ. Ἀρχηγέ μὲ κακοῦργους συνεννόησιν δέν κάνωμεν. Μά μωρέ παιδί μου κακοῦργοι εἶναι τόσο ἀρχηγοί, ἀπλάρχηγοί, βουλευταί; καί Ἀρχηγέ κακοῦργοι Μουκαταγασίδες. * Ὁ Κορκίδης φεύγει ἐξοργισμένος τοῦ λέγει ἀπὸ σᾶς μωρέ τὰ..... κοπελα θά ἐξαρτούμεθα; Πηγαίνει στὸ ξενοδοχεῖον μὲ 40 πυρετό. Ἔρχεται πλοῖο φέρνει Γάλλον δημοσιογράφο τῆς Ἐφημερίδος τοῦ Χρόνου τῶν Παρισίων, ὄνοματι Λέων Λεμπρόν, κάτοχος τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης. * Ὁ Γεν. Διοικητὴς Νικ. Σαριντίσκης τὸν καλεῖ στὴν Διοίκησιν προτοῦ ἐπικοινωνήσῃ μὲ ἄλλο πρόσωπο. * Ὁ Λεμπρός ἔσπευσεν ἀμέσως καί ὁ Ἀρχηγραμματεὺς τῆς Γεν. Διοικήσεως Νικ. Παπαδάκης τὸν εἰσάγει ἀμέσως, ἐπὶ μίαν ὥραν ὀμιλία τοῦ ἔδωσε στατιστικὴ τῶν ἐγκληματικῶν πράξεων ἀπὸ 1886-1889 (482) εἰς τὰς 5 Ἐπαρχίας. * Ὁ Ἀρχηγραμματεὺς Παπαδάκης τὸν συνώδευσε εἰς τὴν Πλατεῖα τοῦ Σεραγιού, ἐκεῖ συναντοῦν τὸν Ἰωάν. Κριάρη καί ὁ κ. Παπαδάκης κάνει τὰς συστάσεις καί τοὺς ἀποχαιρετᾷ. * Ὁ κ. Κριάρης πέρνει τὸν κ. Λεμπρόν καί πηγαίνουν εἰς τὴν ἀκροθαλασιὰ στὸ Ζαχαροπλαστεῖον Ἀγίου Παῦ καί λέγει τοῦ Κριάρη. Μὲ ἔστειλε ὁ Χρόνος τῶν Παρισίων νά παρακολουθήσω τὴν ἐπανάστασιν καί πρὶν ἐπικοινωνήσω μὲ κανένα μὲ κάλεσε ὁ Γεν. Διοικητὴς καί εἶπαμε πολλά μοῦ ἔδωσε αὐτὴν τὴν στατιστικὴν τῶν ἐγκλημάτων. Εἰς τὸ Ζαχαροπλαστεῖον βρισκόταν ἐκεῖ ὁ Χαρίλ. Πωλογιώργης καί Χαρίτ Βεῦζαδές, ὁ κ. Κριάρης κάνει τὰς συστάσεις καί πέρνει τὸν Λέων Λεμπρόν πηγαίνουν στὸ ξενοδοχεῖον τοῦ Λαζαρίδου ὅπου ἔμενεν ὁ ἀρχηγός Κορκίδης καί τὸν βρῆκαν ἄρρωστο στὸ κρεβάτι. * Ὁ κ. Κριάρης κάνει τὰς συστάσεις καί φεύγει. * Ὁ κ. Λεμπρός ἐνημερώθη

ἀπὸ τὸν ἀρχηγὸν Κορκίδη τὰ διαμειφθέντα μὲ τοὺς κορυφαίους
πολιτικούς καὶ μετὰ δύο ἡμέρας διημιλιῶν ἀνεχώρησε ὁ δημοσιογράφος
κ. Λευκὸς ἀντάμωσε τὸν ἀρχηγὸν τῶν εὐπολιτῶν Μητσούτση,
τὸν ἀρχηγὸν τῶν παραβανάδων Ήσυχάκη, τὸν Κων/νον Φούμη, τὸν
Χαρ. Πωλογιώργη καὶ τὸν Βενιζέλο καὶ τὴν μεθεπομένην ἡμέραν
πηγαίνει ἀποχαιρετᾷ τὸν ἀρχηγὸν Κορκίδην καὶ ἀναχωρεῖ γιὰ
τὰς Ἀθήνας. Ἀπὸ τῆς Συγκλήσεως τῆς Βουλῆς ἕως τὴν ἡμέρα τοῦ
ἦλθε ὁ Σακῆρ Πασᾶς εἰς τὴν Σούδα μὲ στρατὸν ἐμεσολάβησε δύο
μῆνας ἀποβιβάζεται νύκτα εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς Σούδας καὶ ἄλλαν
πρωὶ ἐδρέθη εἰς τὸ χωρίον Κουρνιές καὶ δι' ὄμβροντας μέσα
στὸ χωριὸ οἱ δημοφρουροὶ διεσκορπίσθησαν καὶ οἱ Κουρνιανοὶ
ἐκλήσθησαν μέσα στὰ σπύτια τῶν καὶ ἐσκοτώθη ἓνας ὄραϊος νέος
ὄνοματι Τζωρτζάκης, ὁ γιὸς τοῦ Φραδιανοῦ. Οἱ ἐπαναστάται νομίζοντες
ὅτι τοὺς ἐπετέθησαν οἱ δημοφρουροὶ ἐτοιμοὶ ν' ἀντιμε-
τωπίσουν ἐν τῇ μεταξύ μαθαίνουν τὰ καθέκαστα καὶ διαλύονται
καὶ μένουν οἱ ἀρχηγοί, ὀπλαρχηγοὶ καὶ βουλευταὶ ἐν ὄψῃ 200
καὶ τραβοῦν διὰ τὸ Ἀκρωτήρι Ροδοποῦ Κισάμου. Ὁ Σακῆρ πηγαίνει
στὰ Μπουτσουνάρια ἀνενόχλητος, ἔρχεται ὁ Σακῆρ Πασᾶς εἰς
τὰ Χανιά κηρύττει τὸν στρατιωτικὸν νόμον, βγάζει προκηρύξεις
καὶ συνιστᾷ εἰς τὸν λαὸν τῆς Κρήτης νὰ καθίσῃ ἡσυχὰ εἰς τὰ
ἔργα του καὶ θὰ φυλάξῃ ζωὴ, τιμὴ καὶ περιουσίαν. Ὁ στρατὸς
θὰ βαδίσῃ εἰς τὰς Ἐπαρχίας, ὅπου ριχτῆ ἓνας πυροβολισμὸς πέ-
τρα δὲν θὰ μέλῃ πάνω στὴν ἄλλην. Τὸ πρωὶ ὁ στρατὸς διασχί-
ζει τὴν Κυδωνία καὶ κατασκηνώνει στὸν Ταυρωνίτη σύνορο Κισά-
μου καὶ Κυδωνίας. Ὁ Σακῆρ Πασᾶς πῆρε μαζί του τὸν Καπετάν
Πρωϊμοσήφη Γιουσπασῆ τῆς Χωρ/κῆς. Εἰς τὸν Ταυρωνίτη ἔμεινε
δύο ἡμέρες καὶ προσκαλεῖ τὸ Ἐπιτελεῖον καὶ τὸν Πρωϊμοσήφη
καὶ τοὺς ἀνακοινώνει, εἶδατε ὅτι ἐκεῖ τοῦ περάσαμε ὁ λαὸς κα-
ταγίνεται εἰς τὰς ἔργα του ἔχω πληροφορίας ὅτι ἐκεῖ εἰς τὸ
Ἀκρωτήρι εἶναι 400 ἐπαναστάται. Ὁ Βουλευτὴς Ἀναστασάκης
εἶναι ἐδῶ κοντά, εἰς τὰ Ρούματα εἶναι ἓνας ἀρχηγὸς Παπαδογιάν-
νης, εἰς τὸ χωρίον Πρόδρομο εἶναι ἓνας Καπετάνιος καὶ θέλω
τὴ γνώμη σας. Ὅλο τὸ Ἐπιτελεῖον ἐσυμφώνησεν ἓνα πολεμικὸ
πλοῖον ἀπὸ τὴν θάλασσαν καὶ ὁ στρατὸς ἀπὸ ξηρᾶς θὰ ἐξοντω-

θούν ὅλοι. Ὁ Πασᾶς ζητᾷ τὴν γυνῆν τοῦ Ἡρωῖμοσήφης καὶ τοῦ λέ-
γει: Ἐξοχώτατε εἰς τὸ Ἀκρωτήρι εἶναι 200 ἄνδρες ἀπὸ ὅλας
τάς Ἐπαρχίας τῆς Κρήτης τῶν καλύτερων καὶ μεγαλυτέρων οἰ-
κογενειῶν ἅμα τοὺς πολιωριήσους ἄλλους θά πιάσης θά σκοτώ-
σης οἱ πολλοὶ θά φύγουν θά γίνουν ομάδες εἰς τὰ βουνά καὶ
δέν θά μπορέσης νά ἡουχάσης τὸν τόπον. Τότε ὁ Πασᾶς ἐσκέφθη
ἐγγραφιστὸν Παπαδογιάννη νά γυρίσῃ εἰς τὰ Χανιά ἔστειλε στρα-
τὸν καὶ Χωρ/κὴ καὶ συνέλαβε τὸν Ἀναστασάκη τὸν ἔστειλε σι-
δηροδέσμιον εἰς τὰ Χανιά. Ὁ Παπαδογιάννης δὲν συνελήφθη, ὁ στρατὸς
διασχίζει Κίσαμον καὶ κατασκηπνώνει ἐπὶ τὴν Κάνδανον Σελίνου. Ἦλθεν
πλοῖο πῆρε νύκτα τοὺς Ἐπαναστάτας καὶ τοὺς πῆγε εἰς τὸν
Πειραιᾶ. Ἀφήνει ὁ Πασᾶς στρατὸ ἐπὶ τὴν Κάνδανον Σελίνου, Βουκολιές,
Καστέλλι Κισάμου, Ἀγυιάς τῆς Κυδωνίας καὶ ἔρχεται ὁ Πασᾶς
εἰς τὰ Χανιά. Παρατατεῖται ὁ Σαρτησκιὴς καὶ διορίζει ὁ Σουλτά-
νος τὸν ἀπεσταλμένον τοῦ Μαχμούτ Πασᾶ Γεν. Διοικητὴν τῆς Κρή-
της καὶ ὑποδιοικητὴ Χριστιανὸν ὀνόματι Βυθίνον. Ὁ Παπαδο-
γιάννης ἀμνηστεύεται καὶ διορίζεται Πασᾶς εἰς τοῦ Βάρου Ἀ-
ποκορώνου εἰς τὸν Πομόν Σφακίων ὁ Βενιζέλος παρὼν πολλῶν
ἀνθρώπων ὀνομάζει τὸν Παπαδογιάννη Ἀρχιπροδότη. Φοβηθεὶς
ὅμως ὁ Βενιζέλος φεύγει εἰς Ἀθήνας ἐκεῖ ἀνταμώνει τὸν Γάλ-
λον δημοσιογράφον Λέων Λεμπρόν καὶ συμπερατοῦν μαζί συναν-
τοῦν τὸν Καπετᾶν Νικολοῦδην ὁ ὁποῖος ὡς εἶδε τὸν Βενιζέλον
τραβᾷ ἓνα μαχαίρι ποῦ εἶχε ἐπὶ τὴν ζώνη του καὶ λέει τοῦ Βε νι-
ζέλου: Θά σου κωρέ Βενιζελάκη τ' αὐτιά σου γιὰ τὰ μακά ποῦ
ἐκαμες ἐπὶ τὴν Πατρίδα. Ὁ Βενιζέλος φεύγει καὶ ὁ Λεμπρός συγκρα-
τεῖ τὸν Νικολοῦδην. Ὁ Μαχμούτ βγάζει διαταγὴν ὅλοι οἱ ὑπάλλη-
λοι νά φορέσουν Τουρκικὸν φέσι ὅσοι τὸ ἔβαλαν τοὺς ὀνόμασε
προδότες. Ὁ Ἐμμαν. Σεραδάκης διὰ νά μὴν ἀποκτήσῃ τὸ προδο-
τηλίκον παραιτεῖται ἀπὸ ἀνακριτῆς καὶ εὐθὺς διορίζεται Τουρ-
κος. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν τὸ βράδυ τρεῖς ἔμποροι Γεωργ. Κιρμιζάκης,
Στέφ. Μαζάκης, Νικ. Μαριδάκης πηγαίνουν εἰς τὰ σπίτια τῶν Δι-
οικητικῶν Συμβούλων Λούπη, Νυλονογιάννη, Καλημεράκη καὶ τῶν
συστήνουν νά συμβουλευθῶν τοὺς ὑπάλληλους νά φορέσουν τὰ
φέσια καὶ νά μείνουν εἰς τὰς θέσεις των, ὅπως καὶ ἐγένετο. Ὁ

Μαχρούτσας βλέπει ότι έγινε κάποιος αναβρασμός εις τους Χριστιανούς διά τόν διορισμόν Τουρκίου Ανακρίτου. Εύθως διορίζει τρείς ποταόβιας Ἄντ. Σκαρνάκη, Νικ. Μαλανδράκη εις τὰ Χανιά, Μανούσον Κούνδουρον εις Βάμον, τοῦ Ποιοῦ Σφακίων διορίζει Χριστιανούς Ἐπαρχοὺς εις ὅλας τὰς Ἐπαρχίας. Εἰς Καστέλλι Κισάμου διορίζεται Ἐπαρχος ὁ Ἀρχηγός Γεώργ. Καμπούδης καὶ Μοναβίνης ὁ Ἀλῆ Ἀγῶς Σκιλάτζης. Εὐθὺς ὁ Σκιλάτζης γράφει τοῦ φυγοδικούντα Μπαλαντίνου νὰ πᾶν νύχτα εἰς τὸ σπίτι του στὸ Δρακανιά νὰ τὸν παρουσιάσῃ εἰς ἀνώτερον Ἀξιωματικόν τοῦ Στρατοῦ. Ὁ Μπαλαντίνος πηγαίνει καὶ ὁ Σκιλάτζης τὸν παρουσιάζει καὶ του δίνει χαρτί ἀμνηστίας ὁ Ἀξιωματικός. Καὶ ὁ Σκιλάτζης ἐξεπλήρωσε πολλὰ ὀφειλόμενα τοῦ 1866 ὡς ἀίχμηλος ἐσώθη ἀπὸ τὸν Μπαλαντίνον. Ὅλους τοὺς διορισθέντας ὁπαλλήλους ὁ πολὺς κόσμος τοὺς φωνάζει προδότας διορίζει ὁδηγοὺς τοῦ στρατοῦ ἀπὸ οἰκογενείας πολεμικῆς ποῦ προσέφεραν μεγάλας ὀφειλόμενα εἰς τοὺς Χριστιανούς καὶ αὐτοὺς τοὺς φωνάζουν Προδότας. Φέρνει Μπουλίτσες Ἀρμεναίους ἀπὸ τὴν Κων/πολιν καὶ καθαρίζουν τὰς πόλεις ἀπὸ τὰ κακοποιὰ στοιχεῖα. Ἀρχίζουν κτήρια τὰ νῦν Δικαστήρια, Πύργον Μαλαξῆς, Κερατίδι Ἀγυῖας, Δάμκου, Βουκοιές, Δρομονέρου, Μεσόγια, Γιζεδί καὶ πολλὰ ἄλλα ἔργα, ἄκρα ἡσυχία καὶ ἄκρα σιωπὴ ἀπὸ ἐμᾶς τοὺς Ἕλληνας. Αὐτὸ κράτησε ἀπὸ τὸ 1839 μῆνα Σεπτέμβριον ἕως τὸ 1891 μῆνα Μάρτιον. Ἐδῶ τώρα παρουσιάζεται ὁ Ἄγγλος Πρόξενος ἐπιλιώτης μετὸν Καβάση του Σερβῶ Ἀγῶ Ἀλβανό, λαμπόνηρος καὶ γνωρίζει Ἀγγλικά, Τουρκικά, Ἑλληνικά, Ἀρβανίτικα καὶ διὰ τῆς Ἀγγλικῆς ἁέρας κάνουν Κομιτάτον γιὰ δολοφονίας μετὰ ἀρχηγούς εἰνας ὀφειλόμενα Ταβηλὴν Κακνοπώλην εἰς τὸ Σαντριβάνι καὶ Ἐναπαλαιδὸν δολοφόρον Κότσιφον Καφεπώλη καὶ συνεταιρίζονται καὶ τοὺς ἀρχηγούς τὸν Μαυροκίτρινο τῆς Ἀφρικῆς, Κύπρια Σταφίδα Μαύρη Ἠμπερόν Σαράφ καὶ ἀρχίζουν τὴν δολοφονίαν τῶν Χριστιανῶν. Ἐρχεται ἀντιζήλια στοὺς ἀρχηγούς τῶν Μαυροκίτρινων καὶ σκοτώνει ὁ Σαράφ τὸν Μαυρὴ διαίρουνται εἰς δύο παρατάξεις.

Οἱ δολοφονίες ἐξακολουθοῦν. Εἰς τὴν Ἐπαρχίαν Σφακίων ἐφυγοδικοῦσεν ὁ Ἰωσήφ Λιάπης καὶ κάνει ομάδα σκοτώνει Τούρκους τοὺς θέτει χαρτί ἐπάνω μὲ ὄνομα Ἰωσήφ Λιάπης καὶ ἀρχίζουν Κυδωνίας, Κίσαμον, Σέλινον τὰς δολοφονίας εἰς σημαίνοντας Τούρκους καὶ χαρτί ἐπάνω Λιάπης δηλ. ὁ Λιάπης πανταχοῦ παρών. Εἰς τὸ χωρίον Ἀλικιανοῦ ἦτο ἓνας κακὸς Τούρκος ὀνόματι Μεμένης ἀπὸ μητέρα Χριστιανή κοινωνικὸν κάθαρμα καὶ τὸν σκοτώνουν τρεῖς Δημητρογιάννην, Καρπούζον καὶ Λουλακάκην ἐκ συνεννοήσεως, βγάνει στὸ βουνὸ ὁ Δημητρογιάννης οἱ δύο ἄλλοι μαρτυροῦν ὅτι εἶδαν τὸν Δημητρογιάννην ἀρματωμένον. Τὴν νύκτα ὁ Τούρκικὸς ὄχλος Χανίων ἔτοιμος διὰ σφαγῆ. Ἀλλὰ ὁ Πασᾶς λαμβάνει μέτρα καὶ τοὺς διαλύει. Εἰς τὸ χωρίον Λουτράκι τῆς Κυδωνίας ἦτο μιὰ πλουσία οἰκογένεια Ὀθωμανῶν ὀνόματι Μπάντρης ἦσαν τρεῖς ἀδελφοί, ὁ μεγαλύτερος κακὸς Τούρκος διὰ τοὺς Χριστιανούς πῆρε τὴν οἰκογένειάν του ἤλαθε στὰ Λανιά, οἱ ἄλλοι ἀδελφοὶ ζοῦσαν πολὺ ἀγαπητὰ μὲ τοὺς Χριστιανούς καὶ ἀγαπημένα ἀδέλφια ἐπὶ πολλὰ ἔτη. Αἰφνης ἔρχονται οἱ δύο ἀδελφοὶ εἰς μεγάλη καὶ ἄγρια πόλη, ἐπενέβησαν πολλοὶ νὰ τοὺς συμφιλιώσουν ἐστάθη ἀδύνατον. Ὁ μικρότερος ἀδελφὸς βρῖσκει δύο Χριστιανούς ἓνα ἀπὸ τὸν Ἀλικιανὸν Δημ. Χριστοχουλάκη καὶ ἓνα ἀπὸ τοὺς Κάμπους Γεώργ. Γαλάνην καὶ τοὺς πληρώνει καὶ σκοτώνουν τὸν ἀδελφὸ του. Ὁ τρίτος ἀδελφὸς τῶν Χανίων Μπάντρης τὸν φόνο τοῦ ἀδελφοῦ του τὸν ἀποδίδει εἰς δύο χωριανοὺς Παπαδάκη, Λαρετζάκη καὶ τοὺς συλλαμβάνουν καὶ μετὰ τὰς ἀνακρίσεις παραπέμπονται εἰς τὸ Κακουργοδικεῖον. Ὁ Μπάντρης ζητᾷ συνήγορο τὸν Νικ. Ζουρίδην δέν δέχεται, τὸν Χαρ. Παλογιῶργη οὔτε αὐτός, Νισίμη Φαρφουράκη Τούργον οὔτε αὐτός δέν δέχεται. Ὁ Ἐλευθ. Βενιζέλος ἐδέχθη μὲ 100 λίρες Τουρκικῆς καὶ εἰς τὴν ἀγόρευσίν του ὁ Βενιζέλος ἔφερε πολλὰ εἰς βῆρος τῶν κατηγορουμένων καὶ μὲ πείσμα ἐζήτησε τὴν ποινὴν τοῦ θανάτου καί βγαίνει ἡ ἀπόφασις εἰς θάνατον. Δικαστές ἦσαν 3 Χριστιανοὶ καὶ δύο Τούρκοι. Ὁ Ἰωάν. Κριάρης ἀντισαγελεύς Πρωτοδικῶν φωνάζει τὸν πατέρα τοῦ καταδικασθέντος Παπαδάκη καὶ τοῦ λέγει ἀκουσε Παπα μὲ πρῶτο πλοῖον θά πάς εἰς Κων/-

πολιν νά κήμης ἀναίρεσιν τῆς δίκης διότι οἱ φωνιάδες τῶρα εἶ-
ναι γνωστοί. Ὁ Μπάντρης τό μαθαίνει πηγαίνει εἰς τό γραφεῖον
τοῦ Κριάρη τοῦς κάνει ἐπίθεσιν δέν ἐφυγεν ὅμως ὁ Μπέης ἀζη-
μῖωτος. Ὁ Μπάντρης ζητᾷ ἀπό τόν Πασᾶ νά ἐκτελεσθοῦν οἱ κατα-
δικασθέντες. Ὁ Μαχμούτ Πασᾶς ἀρνείται καί ὁ Μπάντρης διά μέ-
σου των Μπέηδων τῶν Χανίων κάνουν σατανικόν σχέδιον καλοῦν
τόν Πασᾶ εἰς δεῖπνον εἰς τήν ἑπαυλίαν τοῦ Λαμίτ Βεῖζαδέ εἰς
τήν Κουκουναρά μετά 3 μερον ἐγένεν ὁ δεῖπνος. Τόν Πασᾶ ἐσέρβι-
ρεν ἕνα ἀραιό παιδί σάν ἄγγελος 15 ἔτων νόθον. Μετά τό δεῖπνο
ὁ Μαχμούτ ζήτησε τό παιδί ἀπό τοῦς Μπέηδες νά τό πάρη εἰς
τήν ἀκολουθίαν του. Δύο Μπέηδες φεύγουν μέ ἀμάξι διά τά Χα-
νιά καί μέ ἀδρά ἀμοιβή πρὸς τήν μητέρα τοῦ παιδιοῦ τό πήρε
μαζί του τήν ἴδια βραδιά. Μετά δύο ἡμέρες παρουσιάζεται τό
παιδί μέ κόκκινο φέσι καί ἀκουεσ τοῦς ἀνθρώπους νά λένε:
Κυτάξετε τόν πῶσταρδον τῆς Κυριακός εἶναι ἄγγελος χωρίς
φτερά. Καί εἰπώθησαν πολλά διά τό παιδί αὐτό. Μετά 10 ἡμέρες
ὁ Μαχμούτ ἐκαλοῦσε τοῦς Δημάρχους καί τοῦς παρουσιάσε ἕνα
ὑπόμνημα πρὸς τόν Σουλτάνον καί τοῦς ἔλεγε ὅτι διά τοῦ ὑ-
πομνήματος αὐτοῦ ζητοῦν οἱ Δημάρχοι νά χαρισθουν οἱ φόροι,
ζευγαριάτικα, ἔλληδιάτικα καί ἀμνηστία εἰς τοῦς καταδικασθέν-
τας διά πολιτικά ἀδικήματα. Οἱ Δημάρχοι ἐπίστεψαν καί ὑπέ-
γραψαν. Ὁ Δημάρχος τοῦ Πύργου Ψηλονέρου τῆς Κυδωνίας Ἰωάν.
Ποντικιάκης ἀπό τό πάλαιε τοῦ εἶπε: Ἐγώ ἔβροχῶτατε διά νά
ὑπογράψω πρέπει πρῶτα νά διαβάσω τό ὑπόμνημα καί ἀμέσως ἀπε-
λύθη ἀλλά ὁ Ποντικιάκης δέν παραδίδει τήν Δημαρχία διότι ἦτο
ἐρετός Δημάρχος καί ἔγιναν μεγάλες φασαρίες. Ὁ Μαχμούτ πα-
σᾶς ἔχει τό ὑπόμνημα τῶν Δημάρχων στό χέρι κοῦ ζητοῦν νά ἐ-
κτελεσθοῦν ὁ Παπαδάκης καί ὁ Λαρεντζάκης. Κρενᾶει τόν Παπα-
δάκη στό δυτικόν μέρος τῆς πόλεως καί τόν Λαρετζάκη εἰς τό
ἄνατολικόν. Αὐτές οἱ ἐκτελέσεις ἔγιναν μετά τά μεσάνυχτα
κλειστές οἱ πόρτες τῶν φρουρίων. Ὁ Ἑλληνικός πληθυσμός τῶν
Χανίων βλέπει τό πρῶτ τόν ὄχλον τῶν Τούρκων εἰς ἐορτασμόν.

Οι Χριστιανοί με πληγωμένη ψυχή έλεγαν ανάθεμα στον Προδότη Βενιζέλο. Βαρύ τό πένθος τής Κοινωνίας αλλά έφερε τήν ένότητα τής Εθνικής ψυχής όλης τής Κρήτης που τήν είχαν διχάσει άπερίσκεπτοι πολιτικοί άπό τό 1886. Καί άρχισαν άλλοι άρχηγοί καί όπλαρχηγοί τό σύνθημα για σου άδελφοκτόνε, αυτό τό σύνθημα ήτο εις όλα τά στάματα των άνθρώπων. Τήν Μεγάλην Παρασκευή έρχεται ό Υποδιοικητής Βιθίνος εις τήν Έκκλησίαν καί όταν άκουσεν νά μνημονεύεται ό Βασιλιάς Γεώργιος φεύγει. Τό πλήθος έξω τόν γιουχαΐζει. Ο Τουρκικός στρατός που ειχεν σταλεί δια τήν περιφοράν του έπιτάφιου θέλει νά υπερασπίση τόν Γεν. Υποδιοικητήν έρχεται εις σύγκρουσιν με τόν όχλον όπου ό Επισκοπος βγάνει έξω συμβιβάζονται τά πράγματα, πολλοί άπό τους Εκκλησιαζομένους άφαιρούν άπό τόν έπιτάφιον τά άνθη, ό Επισκοπος διαμαρτύρεται, τέλος τό έπιτάφιον δέν έγύρισε στην πόλιν κατά τό έθιμον. Τήν δευτέραν των έορτων ό Βιθίνος άνακαλείται καί έρχεται ό Περοβιτός Πασας Υποδιοικητής. Ο Μαχμούτ τουφεκίζεται εις τήν Χαλέπα άπό τόν Παγ. Ηλιάκην καί τραυματίζεται καί άμέσως ό Μαχμούτ άνεκλήθη καί έρχεται ό Τουρχάν Πασας, εις τήν Έπαρχίαν Αποκορώνου γίνεται άδελφοκτοσύνη δι' επανάστασιν. Σοήματα μαζεύονται άπό τά Χανιά άπό έπιτροπή εμπόρων, άπό κάθε Έπαρχίαν ένας. Άνεκλήθη ό Τουρχάν Πασας καί έρχεται ό Τζεβάτ Πασας Γεν. Διοικητής πολύ μορφωμένος άμιλούσεν τήν Ελληνικήν γλώσσαν. Τόν πρώτον που έπεσκέφθη ήτο ό Νικηφόρος ό Επισκοπος καί οι Τουρκοί τόν άνόμασαν Τζεβάτ Πακά. Ο Τζεβάτ ειδε ότι πνέει άνεμος Έπαναστάσεως άρχισε νά κολακεύει τους Χριστιανούς καί προκηρύσσει έκλογάς συνέρχεται ή Βουλή καί κρίν άρχισή νά συνεδριάζη δι' ένός διατάγματος διαλύει τήν Βουλήν. Τότε κατά τόν Μάρτιον του 1895 άρχισαν σχεδόν πανερά νά κινούνται, πολλά ποδσωπα προς Έπανάστασιν. Ο Κουνδουρος με μηνιαίαν άδειαν φεύγει στα Σφακιά. Ο Πασας μαθαίνει τας κινήσεις του Κουνδουρου του άνακαλεί τήν άδεια καί τόν διατάσσει νά παρουσιασθή εις τά

Χανιά. Ο Κούνδουρος καλεί τους μεμυμένους στά Σφακιά καί
πηγαίνει στην Κράπη των Σφακίων καί κηρύττει νά επανέλθῃ τό
πολίτευμα τοῦ 1830. Οἱ ἐπιτήδεια τῶν Χανίων κηρύττουν τόν
Κούνδουρον Προδότην διότι ἔγινε ὄργανο τῆς Ἀγγλικῆς διπλω-
ματίας καί δέν ἐκήρυξεν τήν ἔνωσιν τῆς Κρήτης μετά τῆς Ἑλ-
λάδος. Ο Κούνδουρος κέρνει τοὺς ὀπλίτας κεονᾶ φηλά ἀπό τά
χωριά τοῦ Ἀποκορώνου φθάνει στοὺς Κάμπους, Λεραμεῖᾶ, Θέρισσο
καί φθάνει στό Φουρνέ. Ο Τουρκικὸς στρατὸς σκοτώνει ἕνα Μα-
νιλεδάκη Λακκιώτη, ὁ Κούνδουρος ἔτοιμος ν' ἀρχίσῃ τόν Πύργον
τῶν Λακκιῶν, ἀλλὰ ἐμποδίζεται ἀπὸ τοὺς Λακκιώτες καί ἀπὸ τόν
κατερά τοῦ σκοτωμένου. Ο Κούνδουρος γυρίζει εἰς τοὺς Κάμπους
μὲ 100 ἄνδρες, ὁ Τουρκικὸς στρατὸς πηγαίνει εἰς Κάμπους καί
δίνει μάχη νικῶνται οἱ Τούρκοι φεύγουν ἀφήνουν σκοτωμένους.
Ο Κούνδουρος φεύγει στά Σφακιά μὲ ὀλίγους ἄνδρες. Τό πρωτὶ
πηγαίνει ὁ Τουρκικὸς στρατὸς εἰς τοὺς Κάμπους καί συλλαμβά-
νει ὅσους Καμπιανοὺς βρῆκε καί τοὺς φορτώνει τοὺς σκοτωμέ-
νους καί τοὺς κατεβάζει εἰς τήν Σοῦδα καί τοὺς θάβει καί μὲ
τό ὄλο τοὺς φέρνουν στά Χανιά φυλακῆ. Ο Κούνδουρος κατε-
βαίνει στό ἔλημα Ἀποκορώνου καί κάνουν Προεδρεῖον καί τό
ὀπογράφουν ἄνω τῶν 500 καί ἐκλέγουν Πρόεδρον τόν Κούνδουρον
καί πηγαίνει εἰς Βρυῦσσαι Ἀποκορώνου καί κτυπᾷ τόν εὐρισκό-
μενον στρατὸν Τουρκικόν τῶν Βρυσσῶν καί ἀρχίζει μάχη 3 Μαΐ-
ου 1896 νικῶνται οἱ Τούρκοι καί ἀποσύρονται εἰς βάμον καί
κάνουν τήν Πολιορκίαν τοῦ Μάμου. Ο πασᾶς στέλνει ἀπὸ τὰ Χα-
νιά τόν Γεώργ. Παλαδόκετρον, Ἄντων. Σήφακα, Βιμαν. Πακαγιαννά-
κη βουλευτὲς τῆς διαλυθείσης Βουλῆς τοῦ 1895 μὲ ἐντολή νά
πάψῃ ἡ πολιορκία ἀλλιῶς θά τοὺς ὀποτάξῃ διὰ τοῦ στρατοῦ. Ο
Κούνδουρος εἶχε σχεδόν μὲ τό μέρος του ὄλο τόν Ἀποκόρωνα
τοὺς διώχνει καί ἡ πολιορκία συνεχίζεται, ὀπλίτες τρέχουν ἀπ'
ὄλας τὰς Ἐπαρχίας πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν Ἐπαναστατῶν. 5 Μαΐου
ἔσκινα ὁ Τουρκικὸς Στρατὸς καί Τουρκοκρηῆτες πολλοὶ καί συγκεν-
τρῶνονται στή Σοῦδα μὲ ὀδηγόν τόν Κρησιοντάρη Ἀρτέμιον Νικιά-

κην από Γαβαλοχώρι Ἀποκορώνου. Ὁ Μιγάκης πέφτει στή θάλασ-
σα βγαίνει στήν Ἀλμυρίδα καί τό κάνει γνωστό καί τό πρωτ
όλος ὁ Ἀποκόρωνας πιάνει τῆς πολεμικές θέσεις καί δέχεται
ὁ Τουρκικός στρατός αἰφνιδιασμόν μέ ομοβροντίαν τῶν Ἐπινα-
στατῶν. Οἱ πολιορκούμενοι Τοῦρκοι τοῦ βάμου κάνουν ἐξωθεν
διά νά ἐννωθοῦν μέ τοῦς Τοῦρκους τῆς Ἀλμυρίδας πολύ ὀλίγοι
ἐσώθησαν καί νικοῦνται οἱ Τοῦρκοι στή μάχη τῆς Ἀλμυρίδας
καί γυρίζουν στά Χανιά κατησχημένοι καί κάνουν σφαγή 12 Μαΐ-
ου 1896. Ἐσκότωσαν εἰς τοῦς δρόμους καί στά ἀπόκεντρα μέρη ἀνω
τῶν 60 ἀνθρώπων εἰς τῆς Χριστιανικές συνοικίας ὅσοι Τοῦρκοι
ἐτόλμησαν καί μῆκαν ὀλίγοι ἐγύρισαν πίσω. Οἱ Πρόξενοι ἐπεμ-
βαίνουν εἰς τόν Τουρκικόν Στρατιωτικόν Πασᾶ καί διά τοῦ στρα-
τοῦ περιορίζουν τόν Τουρκικόν ὄχλον. Ὁ Πρόξενος τῆς Αὐστρίας
Πήτερ διά περιστροφῆς διέλυσε πολλές ομάδας ὄχλου. Ὁ πόλεμος
ἐγενικεύθη εἰς ὅλας τῆς Ἐπαρχίας οἱ Τοῦρκοι καταδιωκόμενοι
τρέχουν εἰς τοῦς πλησιεστέρους Πύργους. Πολλοί νέοι καταγύ-
μενοι ἀπό τῆς Ἐπαρχίας φεύγουν ἀπό τῆς Χανιά μέ κάθε τρόπον.
Ἐμεῖς οἱ τρεῖς ἀδελφοί ἐζητήσαμεν ἀπό τό Ἑλληνικόν Προξε-
νεῖον μέσον φυγῆς ἀλλά ἐστάθη ἀδύνατον, ἐπληρώσαμεν τελωνεια-
κόν ὑπάλληλον Τοῦρκον καί μᾶς ἔβαλε κρυφίως εἰς ἓνα μικρό
βαπόρι μέ Ἀγγλική σημαῖα καί ἐπήγαμε στόν Πειραιᾶ 20 Μαΐου.
Ὁ Διομήδης Φανδρίδης μᾶς ἔφερε ὄπλα, τροφάς καί μᾶς κῆρε καί
ἐπήγαμεν στήν Κρομμυδαροῦ ὀπισθεν τοῦ Αἰμένου Πειραιῶς ἦτο
βαπόρι μέ τρεῖς ὀπλαρχηγούς Ἀναγν. Καρμουλάκη, Τζανῆ Καρ-
τωῶνην, Ἀριστ. Κριάρην καί μέ ἡμᾶς 47. Ὁ Ἀριστ. Κριάρης ἐψώ-
ναξεν ὅσοι εἰσθε Σελινιώτες νά ἐλθετε ἐδῶ. Ἐπαρουσιάσθησαν
7 ἄνδρες ἄοπλοι καί τοῦς εἶπε τό πλοῖο θά πάη εἰς τήν Σού-
για τοῦ Σελίνου νάβγάλη ὄπλα καί τροφάς ἐγώ θά μείνω ἐδῶ
καί θά ἐλθω ὕστερα ἀπό ὀλίγας ἡμέρας. Ἀπ' ἐδῶ εἶναι ὁ Καπε-
τάν Καλόγερος καί θά εἶναι Καπετάνιος σας γιατί ἔχει τρεῖς
Τοῦρκους σκοτωμένους καί τοῦς ἀποχαιρετᾶ καί φεύγει. Ὁ Καλό-
γερος ζητα ἀπό τόν πλοίαρχον ὄπλα, ὁ πλοίαρχος τοῦ λέγει
ὅταν θά ξεκινήσῃ τό πλοῖο τότε θά σας δώσω ψυσίγγια καί

ὄπλα. Τὸ πρῶν φεύγει τὸ πλοῖον ὁ Καπετάνιος τοῦ πλοίου δέ-
νει ὄπλα Σάραπᾶ οἱ ὀπλίτες ζητοῦν Γραῖδες γίνεται ἀναβρασμός
καὶ ζητοῦν νὰ γυρίσουν πίσω. Σημῶνεται ἐπάνω ὁ Βασ. Ἀγγελί-
δης, Ἄνδρ. Χολιδόπουλος ἀπὸ τῆς Χανιά Δημ. Σπυριδάκης καὶ δύο
ζωγραφάκιδες ἀπὸ τὸν Γαλατᾶ τῆς Κυδωνίας, Νικ. Μπιμπλάκης,
Νικ. Κουτσουρέλης ἀπὸ τὴν Κίσσρο καὶ ἀποτεινόμενοι εἰς τοὺς
ταράξας τοὺς εἶπαν: θά πάρωμε τὰ ὄπλα ποῦ εἶναι στὸ πλοῖο
καὶ θά πάμε στὴν Πατρίδα νὰ πολεμήσωμεν μὰ μὲ αὐτὰ ἐπολέμη-
σαν οἱ γονεῖς μας τὸ 1877. Ὁ Ἀγγελίδης ἀποτείνεται στὸν Κα-
πετάν Καλόγερο ἵσού κάνει πολὺ φασαρία καὶ κακὰ ἔκαμε ὁ
Κριάρης νὰ σὲ ξελαρμίσῃ Καπετάνιον εἰς τὴν ἐπέμβασιν τοῦ
Καρτσώνη κέρνουν τὰ ὄπλα καὶ τὸ βράδυ φθάνομεν εἰς τοὺς
Συγγλιούς, τὸ πλοῖον φεύγει τὴν παραθαλασσιὰ διὰ Σούγια. Τὴν
διοίκησιν τοῦ πλοίου ἀναλαμβάνει ὁ Μιλότος Σταῦρος Βερίκης
Σφακιανός παλαιός θαλασσοπόρος κέρνωμεν γύρω Μεσόγια, Κούτρη
Καλυβιανή, Λαφονῆσι Κισάμου φθάνομεν ἀπ' ἔξω Παλαιόχωραν. Εἰς
τὸ βάθος ἦτο πλοῖον πολεμικὸν Τουρκικὸν ὁ πιλότος διατάσσει
ν' ἀνοικτῆ τὸ πλοῖον πρὸς τὸ πέλαγος. Ὁ Καπετάν Καλόγερος φω-
νάζει μᾶς ἐπρόδωσε ὁ Σφακιανός καὶ ζητᾶ νὰ τὸν σκοτώσῃ. Ὁ
Καπετάν Τζανῆς Καρτσώνης φωνάζει θέλω ἀπὸ σᾶς τοὺς Κισαμί-
τες καὶ Κυδωνιάτες νὰ υπερασπίσεται αὐτὸν τὸν τῆμον ἄνθρω-
πον ποῦ ἐξυπηρετεῖ τὴν Πατρίδα ἀπὸ τὸ 1866 καὶ σηκωνόμεθα
ὄλοι ἐπάνω γεμίζομεν τὰ ὄπλα καὶ τοὺς βάνωμεν εἰς τὴν θέσιν
των. Τὸ Τουρκικὸν πλοῖον οὔτε ἐκινήθη καὶ γυρίζομεν εἰς τὴν
Σούγιαν, ἐκεῖ ἅμα εἶδαν τὸ πλοῖο ἄρχισαν τοὺς πυροβολισμοὺς
δῆθεν ὅτι τὸ πλοῖον εἶναι Τουρκικὸν καὶ ἔτρεξαν ἀπὸ τὰ βου-
νά βοσκοὶ γιὰ πλάτσικα. Ὁ Καπετάν Καλόγερος φωνάζει τὸ κα-
ράβι ἔχει ὄπλα καὶ τροφὰς καὶ θά ξεφορτώσῃ ἐδῶ. Τότε ἀρχί-
ζουν ἀπ' ἔξω νὰ ρωτοῦν ποιοὶ εἶναι καὶ ἄρχισαν νὰ λένε τὰ
ὄνόματά των. αἱ ἄρχισαν καλῶς ὄρισες ἐξάδελφε, Σύντεκνε καὶ
ἄλλα πολλὰ. Ρίχνουν τρεῖς βάρκες στὴ θάλασσα τὸ πλοῖο σημῶ-
νει πλησίον ὁ Τζανῆς Καρτσώνης φωνάζει ὄλοι ποῦ δέν εἴσθε

Σελινιῶτες νά ἔλθετε ἐδῶ ὀπισθεν καί διατάσσει νά γεμίσωμεν
τά ὄπλα, οἱ 7 Σελινιῶτες πλησιάζουν εἰς τήν ἐκάλα τοῦ πλοίου
καί βγαίνουν ἐπάνω 20 ἄνδρες καί ἀφοπλίζουν τοὺς 7, ὁ Καρτωῶ-
νης τοὺς φωνάζει ἀπ' αὐτοῦ καί πέρα μή κινήθητε. Ὁ Καπετάνιος
τοῦ πλοίου διατάσσει ὀπισθεν καί φωνάζει θά σᾶς πάω εἰς τόν
Μειραιᾶ καλύτερα παρά ν' ἀνοίξω τήν σωλῆνα τοῦ νεροῦ νά σᾶς
κάψω. Ἄλλοι ἔπεσαν εἰς τήν θάλασσαν ἄλλοι εἰς τίς βάρκες, ὁ
Καρτωῶνης λέγει τοῦ Πλοιοάρχου νά γυρίσω νά ξεφορτώσω εἰς τοῦ
Κούτρη. Ὁ πλοιοάρχος ἀρνείται φωνάζει μέ χωνί ἔξω εἰς τήν Σού-
για διά νά ξεφορτώσω τό πλοῖον ἐδῶ πρέπει νά ἔλθουν μέσα τρία
ὄνδματα γνωστά νά ὑπογράψουν χαρτί ὅτι δέν θά γίνουν ἀρκαγές
καί ἔτσι θά ξεφορτώσω εἰς τήν Σούγια ἄλλοιῶς θά πάμε εἰς τοῦ
Κούτρη νά ξεφορτώσω. Καί ἔρχονται τρεῖς Τσουρῆς, Σησαλάκης,
Πωλιουδόβαρδας πολύ ὠραῖος ἄνδρας ὁ Πωλιουδόβαρδας ὑπογρά-
φουν πρακτικό καί ἀρχίζει ἡ ἐκφόρτωσις οὐδέν ἄλλο ἐπισόδειον
ἔγινεν. Ὁ Καπετάν Τσανῆς μοῦ λέγει θά γυρίσω εἰς τās Ἀθήνας
νά τό κάμω γνωστόν εἰς τήν Ἐπιτροπήν, διότι ὅλα αὐτά που ἔ-
γιναν τά ἐγνώριζα ὅτι θά γίνουν καί τά εἶπα, ἀλλά οἱ Καπετα-
νέοι Μαρκουλάκης καί Κριάρης ἐπέμεναν γιά τήν Σούγια. Ἐγώ
θά ἔλθω εἰς τοῦ Κούτρη μέ γράδες τόν ἀποχαιρέτον καί βγῆκαν
ἔξω. Ἐγινε ἡ διανομή τῆς Κισάμου τά βάλανε σέ μία σπηλιά
λίαν πρωῒ ἔφθασαν ἀπό τό χωριό τοῦ Καπετάν Μαρκουλάκη ἀπό
τά Παλαιά Ρούματα πολλοί ἄνθρωποι μέ τά ζῶα. Τό βράδυ ἀργά
φύγαμε ἀπό τόν δρόμο τοῦ Ἀπαναχωρίου, Ἀγία Εἰρήνη. Ὁ δρό-
μος τήν ἡμέρα ἦτο δύσκολο διότι οἱ σφαῖρες τῶν Τούρκων χτυ-
ποῦσαν. Εἰς τās 10 π.μ. φθάσαμε εἰς τά Ρούματα 28 Μαΐου 1896
ἐπήραμε ὄπλα, φυσίγγια τά φορτώσαμεν σέ ζῶα. Τό βράδυ ἐφθάσαμε
στό πατρικό σκίτι εἰς Πρόδρομο Κισάμου, ἦλθαν πολλοί ὀπλίτες
ἐδώσαμε ὄπλα καί φυσίγγια καί 2 Ἴουνίου κάνουν ἐξόρμησις
Τουρκοκρῆτες ἀπό Βουκολιές καί πιάνουν τās κορυφάς τῆς Ἀ-
γύσκελης. Ὁ ὀπλαρχηγός Στυλ. Μπαλαντίνος προλαμβάνει πιάνει
τās ἀνατολικάς κορυφάς τοῦ χωρίου καί ἀρχίζει μάχη. Μετά
μίαν ὥραν παρουσιάζεται ὁ Νικ. Λουπάκης ἀπό Καρρές συγγενής

τοῦ Μπαλαντίνου ἀπὸ τὴν γυναῖκα του καὶ λέγει ἐγὼ Καπετάν
ἐξάδελφε ἀπεφάσισα νὰ κατεβῶ κάτω στὸ χωριὸ Ἀνώσειλη καὶ
νὰ πάρω τὸν ἀνήφορο νὰ πᾶω κάτω ἀπὸ τὸ μυντηρίζι τὸ μεγάλο
νὰ ρίξω φωνὴ μεγάλη νὰ σπρώξω τρεῖς πέτρες, θὰ χαλάσουν εὐθὺς
διότι εἶναι σιδερόπετρες καὶ μαγλινές. Ὁ Μπαλαντίνος δὲν τὸ
δέχεται αὐτὸ, δλοῦποκοκόλης ἐπιμένει καὶ θέλει μόνον ὅλοι οἱ
ἄνδρες νὰ εἰδοποιηθοῦν νὰ παρῶν ἀκατάπαυτα ποὺ νὰ μὴν μπο-
ρέσουν οἱ Τούρκοι νὰ βλέπουν κάτω καὶ ὅταν μὲ δῆτε νὰ πλησι-
άζω στὸ μυντηρίζι νὰ παρῶν φηλά. Ὅπως τὸ εἶπε ἐγίνε, σέρνει
μεγάλη φωνή: ἀπάνωτοτε τῶν σκοτόπιστων καὶ σέρνουν ὅλοι τρεῖς
φώνες καὶ σποῦνε οἱ Τούρκοι ἀπὸ τρεῖς κορυφές καὶ ἀφήνουν τρεῖς
σκοτωμένους ὅπλα καὶ φυσίγγια καὶ ἀπὸ τοὺς ἡμετέρους ἐσκοτώ-
θη ὁ Ἐμμαν. Λαγουδάκης ἀπὸ τὴν Ἐπισκοπὴ Κισάμου καὶ ἐτραυμα-
τίσθη ὀλίγο εἰς τὸ πρόσωπον ὁ Παναγ. Διγαλάκης ἀπὸ τὸν πρό-
δρομο. 14 Ἰουνίου 1896 ἑορτῆ τοῦ Ἁγίου Λυσίου κένουν νύκτα
ἐξδρομῆοι στρατὸς καὶ Τουρκοκοῦῆτες ἀπὸ τρεῖς Βουκολιές διὰ Κάν-
δανον. Εἰς τὴν ἐξδρομῆοιν προπορεύονται οἱ Ἄρχηγοὶ Χατζῆς Μπα-
καλάος καὶ ὁ δολοφόνος Ἀμεντιγές. Εἰς τὸ Δρομόνερο εἶχε
σκοποῦς ὁ ὄπλαρχηγὸς Ἰωσήφ Πρωϊμάκης καὶ ἐφύλαγαν τὸν Πύργον
μόλις ἀποδιαφῆσε βλέπουν Τούρκους πρωτοπόρους καὶ τοὺς πυ-
ροβολοῦν εὐθὺς δίνουν σύνθημα μὲ τὴν καρπάνα καὶ φθάνει ὁ
ἀρχηγὸς Μαρικουλάκης μὲ τὸν ὄπλαρχηγὸ Μπιτζάνη, οἱ ὄπλαρχηγοὶ
Μπαλαντίνος, Ἀγοραστάκης, Καρτωῶνης, Κανίτσος, Δασκαλογιάννης
μὲ ΣφακιανοΚισαμίτες καὶ ἀρχίζει μάχη τρομερή. Ὁ Ἄρχηγὸς
Ἀναστασάκης μὲ τοὺς ὄπλαρχηγοὺς Πατάκη, Ἑλληνάκη, Κοκολογιάν-
νη κτυποῦν τοὺς Τούρκους Βουκολιῶν διὰ νὰ μὴν ἐνισχύσουν τοὺς
Τούρκους Δρομονέρου. Κατὰ τὴν ὥραν 11 π.μ. διεδόθη ὁ σκοτωμὸς
τοῦ Ἀμεντιγές καὶ ὁ τραυματισμὸς τοῦ Μπακαλάου. Διὰ τὸν Ἀ-
μεντιγέ ὁ κόσμος εὐχαριστήθη διὰ τὸν Χατζῆ Μπακαλάο ἐλυπήθη-
σαν πολλοὶ προκάντων οἱ Καπεταναῖοι ποὺ ἐγνώριζαν τί ἦτο ὁ
Μπακαλάος. Εἰς τὸ Δρομόνερο εἰς τοὺς πρώτους πυροβολισμοὺς ἀ-
νεδείχθη ἥρωας ὁ Νικ. Καλογεράκης ἀπὸ τὰ Συμβραγοῦ Κισάμου ὁ-

νομαζόμενος Τσαγκαρονικόλας από μεγάλη οικογένεια, ήτο φηλός
όλιγος κυρτός άνθρωπος, πρᾶος, τίμιος, καταγωγή από τους Λάκ-
κους Κυδωνίας, τετάρτη γενεά. Δύο ὤρες νά βραδιάση φθάνει ὁ
Ἄρχηγός Σκαλίδης με 300 ὀπλίτες καί ρίχνουν ὀμοβροντία πρὸς
τὸ μέρος τῶν Τούρκων καί ἀρχίζουν οἱ Τούρκοι τήν ὑποχώρησιν,
ὑπερασπιζόμενοι ἀπὸ τὸν Πύργον Δρομονέρου ποῦ ἔφερνε τὸν θά-
νατον στοὺς Ἕλληνας πολεμιστάς. Οἱ Τούρκοι τῆς Κανδάνου φθά-
νουν στὰ πρόθυρα τῶν Ρουμάτων δηλαδή μισή ὥρα ἀπὸ Ρούματα-
Δρομόνερο τοὺς βλέπουν βοσκοὶ ἀπὸ τίς κορυφές τῶν Ρουμάτων
Ἰωάν. Σολᾶνος, Ἀναστ. Λουφάρδος, Παναγ. Κατζάκης καί τοὺς ἀρ-
χίζουν καί σταματοῦν ἀκούουν οἱ Τούρκοι ἀραιούς τοὺς πυροβο-
λισμοὺς εἰς τὸ Δρομόνερο καί τοὺς φωνάζουν οἱ βοσκοὶ ἔσμοτῶ-
θησαν οἱ Ἄρχηγοὶ στὸ Δρομόνερο Ἀμεντιγές καί Χατζη Μπακα-
λάος καί γυρίζουν πίσω οἱ Τούρκοι διότι εἶχαν φθάσει καί ἄλ-
λοι ὀπλίτες Ρουμαθιανοί. Ἡ ήττα τῶν Τούρκων εἰς τήν μεγάλην
μάχην τοῦ Δρομονέρου ἔσωσε τὰς 3 Ἐπαρχίας Κυδωνία, Κίσαμο
καί Σέλινο ἀπὸ τήν καταστροφήν καί ἐξύψωσε τήν Ἐπανάστασιν
τῆς μεταπολιτεύσεως καί τὸν ἀρχηγὸν αὐτῆς εἰς τὰ ὄματα τῶν
Μεγάλων Δυνάμεων. Μετὰ 3 μῆνας ἀνακοινῶνουν οἱ τέσσαρες Ἄγ-
γλία, Γαλλία, Ρωσία καί Ἰταλία εἰς τὸ Προεδρεῖον τῆς Μεταπο-
λιτεύσεως τήν ἀπόφασίν των. Ἡ Κρήτη θά γίνῃ ἡγεμονία με ἡγε-
μόνα τὸν Πέροβιτε πρῶην Ὑποδιοικητὴν τῆς Κρήτης ὑποτελής εἰς
τὸν Σουλτάνον, ὀλιγὸς στρατός θά μένη εἰς τὰς 3 πόλεις Χανιά,
Ρέθυμνον, Ἡράκλειον, διοργανωτάς τῆς Χωρ/κῆς Μαυροβούνιοι. Τὸ
Προεδρεῖον τῆς Μεταπολιτεύσεως διὰ τοῦ Προέδρου Κουνδούρου
κάνουν δήλωσιν ὅτι ἀποδέχονται τὰς ἀποφάσεις τῶν Προστάτιδων
Μεγάλων Δυνάμεων. Οἱ Τούρκοι τῶν Χανίων φωνάζουν ὅταν ἔάν οἱ
Φράγγοι θελήσουν νά ἐφαρμώσουν αὐτὰ ποῦ ἀνεκοίνωσαν οἱ πέ-
τρες θά πηδήξουν. Στέλνει ὁ Σύνδεσμος τῶν Ἀξιωματικῶν τῶν
Ἀθηνῶν τὸν Κων/νον Μάνον εἰς τὰ Χανιά καί πηγαίνει στὸ Χωριὸ
Λάκκουσ τῆς Κυδωνίας πέρνει 10 ἄνδρες, γυρίζει ὅλη τήν Κυδω-
νία καί κάνει συστάσεις πρῶτη αἰτία ποῦ θά δώσουν οἱ Τούρκοι

πρέπει νά γίνει πόλεμος νά έλθῃ ἡ Ἑλλάς νά κάνει κατοχή διότι
έχασε τήν εύκαιρία εἰς τās 12 Μαΐου 1896. - 24 Ἰανουαρίου
1897 ἔρχονται 80 Μαυροβούνιοι πανύψηλοι καί δυσκίνητοι καί
τούς στρατωνίζουν εἰς τόν Δημοτικόν Κῆπον. - 25 Ἰανουαρίου
τουφεκίζουν οἱ Τούρκοι τούς θερισσιανοὺς εἰς τὰ Περιβόλια τῆς
Κυδωνίας καί τραυματίζουν σοβαρῶς τόν Ἰωάν. Ἐμμ. Καμπούρη
θερισσιανόν. Μετά δύο ὥρας σκοτώνουν δύο Τούρκους εἰς τήν
Ἄγυιάν καί ἀρχίζουν πυροβολισμούς. Τήν νύχτα κάνουν ἐξδρομη-
σιν οἱ Τούρκοι εἰς Δαράτσον Γαλατᾶ καί ἀρχίζει μάχη. - 26 Ἰα-
νουαρίου βάζουν φωτιά οἱ Τούρκοι εἰς τὰ Χανιά εἰς τούς Χρι-
στιανικοὺς συνοικισμοὺς Στυβανάδικα, Ἐμπορικά σκοτώνουν ὁ-
σους βρῆκαν εἰς τούς δρόμους καί δύο Καβάζιδες Γεώργ. Γαλάνην
τοῦ Ἑλληνικοῦ Προξενεῖου καί τόν Γεώργ. Κοτσάμπασην τοῦ Ρωσ-
σικοῦ Προξενεῖου. Ὁ πόλεμος ἀπ' ὅλον τόν Κάμπο τῶν προαστεί-
ων τῶν Χανίων μένεται, οἱ Χριστιανοὶ ἐξορροῦν ἀπό ὅλα τὰ ση-
μεῖα ἢ φωτιά φθάνει πλησίον τῆς Ἐκκλησίας Τριμάρτυρος, τὰ
γυναικόπαιδα μαζεύονται στήν Καθολικὴ Ἐκκλησία. Τό πρωί 27
Ἰανουαρίου ἡ φωτιά φθάνει στήν Καθολικὴ Ἐκκλησία βγαίνουν
ἀγγήματα Γαλλικά μέ ἀντλίας σβύνουν τήν φωτιά ἔρχεται ὁ Πρό-
ξενος τῆς Γαλλίας Πλάνς μέ ἀγγήματα νά πάρῃ Καλόγριες καί
Φραγκοπαπάδες. Ὁ κόσμος τὰ πολιορκεῖ καί φωνάζει ἕως δέν
σᾶς πειράζουν οἱ Τούρκοι γιατί εἴθε Φράγκοι θά πάρετεστὰ
πλοῖα σας ἐμᾶς. Ὁ Πρόξενος φεύγει ἔρχονται πλοῖα πολεμικά
Γερμανικά καί Αὐστριακά, ὁ Γάλλος Πρόξενος γυρίζει σέρνει μα-
ζί του τόν Πασᾶ τοῦ Τουρκικοῦ Στρατοῦ. Ὁ Κόσμος φωνάζει τί
μᾶς τόν ἔφερε τόν Μπόγια αὐτός ἔκαμε τās σφαγᾶς. Ὁ Πρόξενος
παρακαλεῖ νά γίνει ὀλίγη ἡσυχία ὁ Πασᾶς λέγει σίττια θά βρε-
θοῦν, τροφές, ροῦχα, χρήματα θά ἐξασφαλίσω ἡσυχίαν. Ὁ Ἀντώνης
Ναζάκης τοῦ φωνάζει νά φύγῃς Μπόγια δέν ἔχομε ἐμπιστοσύνη
πλέον εἰς τό Τουρκικόν Κράτος καί φεύγει. Ὁ Κόσμος φωνάζει
μᾶς κέρνεται κ. Πρόξενε ἢ νά βγοῦμε καί ἐμεῖς στοὺς δρόμους
μέ τὰ ὄπλα στά χέρια νά βάλωμεν φωτιά καί νά γίνωμεν καί ἐ-

μεῖς Τοῦρκοι; Ὁ Πρόξενος βάζει ἀγῆματα ἀπὸ τὴν Φραγκόκλησια
ἕως τὴν θάλασσαν καὶ διατάσσει νὰ κατεβαίνει ὁ κόσμος μὲ ὀ-
λίγας ἀποσκευάς. Ἔως τὸ βράδυ ὅλος ὁ Πληθυσμὸς τῶν Χανίων,
εἶχαν μπεῖ εἰς τὰ Εὐρωπαϊκὰ πλοῖα τῶν ἐξ δυνάμεων. — Ἐἰς τὰς
28 Ἰανουαρίου τὸ βράδυ εἴμεθα καὶ οἱ τρεῖς ἀδελφοὶ εἰς τὸν
Πειραιᾶ μὲ τὸ Ρωσικὸ θωρηκτό. — 1 Φεβρουαρίου ἤρθαμε εἰς τὰ
Χωραφάνια Ἀκρωτηρίου μὲ τὸ πλοῖον Λαύριον φορτωμένον τουφέ-
κια, τροφάς καὶ εἴμεθα 35 ἄνδρες Κισαμίτες, Κυδωνιάτες γιὰ νὰ
βγοῦμε εἰς τὴν Μένιν Ροδοπού. Ἐρχεται εἰς τὸ πλοῖον ὁ Ἀρχιμαν-
δρίτης Γερμανὸς Ἀποστολάκης γνωστὸς μᾶς διότι ἦτο Καθηγητὴς
εἰς τὰ Χανιά τῆς Θεολογίας. Μὲ βουρλωμένα μάτια μᾶς λέγει.
Καλῶς ἦλθατε παιδιὰ μου. Τὸν ρωτοῦμε τί ἔχεις Παπούλη καὶ εἴ-
σια δακρυσμένος; τί νάχω παιδιὰ μου. Χθὲς ἦλθαν τὰ καράβια μᾶς
καὶ εἶχαμε χαρὰ ὅτι θὰ κάρουν κατοχὴ καὶ σήμερον ἔφυγαν καὶ
ὡς φαίνεται οἱ Φράγκοι τὰ ἐδίωξαν καὶ σήμερα οἱ Τοῦρκοι ἔ-
καμαν ἐπίθωσιν εἰς τὸν Προφήτη Ἥλια καὶ ὁ θεὸς ἔκαμε καὶ βρέθη-
σαν 30 βοσκοὶ Ἀποκορωνιώτες, Θερρσιανοὶ καὶ Λακκιῶτες μὲ κα-
λὰ ὄπλα καὶ τοὺς γύρισαν ὀπίσω τοῦ θὰ κατέστρεφαν τὸ Ἀκρω-
τῆρι. Καλὰ δὲν ἔχουν τουφέκια οἱ Ἀκρωτηριανοί; Εἶναι ὄπλα,
ἀλλὰ φυσέκια δὲν ὑπάρχουν οἷοτι εἶναι Σεσοπα. Καὶ ποῖους Κα-
πεταναῖους ἔχετε ἐδῶ; Κανέναν μόνον τὸν Γιαννακαναγνώστην
ἀπὸ τὸν Μουζουρᾶ. Ἐγράψαμε εἰς τὸν Ἀποκόρωνα τοῦ Καπετάν Μα-
θιοῦ νὰ περάσῃ καὶ τὸν περιμένωμεν ἀπόψε. Μὰ τώρα Παπούλη τὸ
βαπόρι θὰ βγάλῃ ὄπλα κρᾶδες καὶ φυσίγγια καὶ τροφάς καὶ θ'
ἀρματωθῶν καὶ τὰ κοπέλια. Νὰ βγῆτε ἐδῶ παιδιὰ μου καὶ συμφω-
νοῦμε ὅλοι κλῆν ἐνὸς δικηγόρου Γερακάκη πηγαίνει χαιρετᾶ τὸν
Ἀξιωματικὸν τῆς Ἀποστολῆς Λεμπρίτη καὶ τοῦ κάνει γνωστὸν
ὅτι θέλομεν νὰ βγοῦμε εἰς τὸ Ἀκρωτῆρι. Ὁ Λεμπρίτης μᾶς ρωτᾶ
θέλετε παιδιὰ νὰ βγῆτε ἐδῶ; μάλιστα ἀπήντησαν ὅλοι μὲ μιὰ
φωνή. Τότε θὰ ὑπογράψετε χαρτί ὅτι βγαίνετε ἐδῶ μὲ τὴν συγκα-
τάθεσίν σας, διότι τὰ χαρτιά τοῦ ἔχω ἐγὼ ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴν
τῶν Ἀθηνῶν γράφουν γιὰ τὴν Μένιν. Ὁ Γερμανὸς ψεύγει ἔρχεται

μέ βάρκα ένας πανύψηλος άνδρας βγαίνει στο πλοίο και μας φωνάζει: Γειά σας παιδιά - Καλώς ήρθατε. Τραβά χαιρετά τον 'Αξιωματικόν έκαμαν κουβέντα διά τά συμβάντα των Χανίων και λέγει του 'Αξιωματικού: Αύτους τί τους έχεις εδώ; Αύτοι είναι για τίς Μένιες αλλά συνεφώνησαν μεταξύ τους να βγούν εδώ και θά τους βάλουν να υπογράψουν χαρτί να είμαι έν τάξει στην 'Επιτροπή. Τί χαρτιά και τί κολοκύθια δες τους πετάς έξω. Είς τό ακουσμα δέν τους πετάς έξω ο Αδάμης Κοντουδάκης από τό μάλεμε της Κυδωνίας του λέει: Ποιός είσαι του λόγου σου που λες να μας πετάξουν έξω; Είμαι Σφακιανός. Του κάβουν εφοδο 15 άνδρες τον σηκώνουν για την θάλασσα άλλ' έπενέβη ο Γεώργ. Μπαλαντίνος και έσώθη. Αύτος ο ζωηρός και ένθουσιώδης νέος ήτο ο Γεώργ. Παπαδόπλετρος, δικηγόρος έκ Σφακιών. Καί έτσι χάλασε των περισσοτέρων ή σκέψις να βγούμε είς τό 'Ακρωτήρι και μας πήγε νύχτα στις Μένιες. -- 15 Εισαμίτες και 20 Κυδωνιάτες στις 1 2 Φεβρουαρίου νύκτα φθάνομεν στο Κολυμβάρι που είχεν αποβιβασθή 'Ελληνικός στρατός. Ήσκινα διά Χανιά ακολουθούμενος απ' όλους τους 'Αρχηγούς και όπλαρχηγούς των 3 'Επαρχιών και των δύο 'Επαρχιών 'Αποκορώνου και Σφακιών οι 'Αρχηγοί και όπλαρχηγοί από τό 'Ανατολικόν μέρος των Χανίων, μέ χαράν και ένθουσιασμόν βαδίζομεν προς τά Χανιά επί 3ρον κορεσαν. Κάτωθι της 'Αγίας Μαρίας βλέπομεν σημαία λευκή μέ άγήματα Γαλλικά. 'Ο 'Αξιωματικός των άγημάτων δίνει χαρτί στον επικεφαλή 'Ελληνα 'Αξιωματικόν και του λέγει. Αί ες μεγάλες δυνάμεις έκαμαν κατοχή στα Χανιά και ο 'Ελληνικός στρατός θ' απομακρυνθῆ πέραν του χωρίου Πλατανιά της Κυδωνίας. 'Ως κεραυνός έπεσεν ή είδησις αυτή είς την ψυχή των χιλιάδων ανθρώπων που ακολουθοῦσαν, και νεκρική σιγή έβάσταξεν επί πολύ ώρα. Αίφνης παρουσιάζεται σπανός άνδρας βρακοφόρος και φωνάζει εμπρός παιδιά μη άκούεται κανενός, όποιος μας έμποδίσαι θά τον κτυπήσωμεν. Πλησιάζει ο επικεφαλής 'Αξιωματικός και του λέγει: Δέν μπορούμε Καπετάνιε να κάνωμε

τῆς κεφαλῆς μας τώρα ἔχουμε νά κάμωμε μέ Εὐρωπαίους καί ὄχι μέ Τούρκους. Ὁ σπανός φωνάζει ἔμπρός παιδιά. Τόν πλησιάζει ὁ ὀπλαρχηγός Μπαλαντῖνος καί τοῦ λέγει Καπετάν Ἀντωνοῦσα ὅτι λέγει ὁ Ἀξιωματικός τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ θά κάμωμεν. Αὐτός πετᾷ τό τουφέκι του καί φεύγει καί μαθαίνει ὁ Κόσμος ὅτι αὐτός ὁ σπανός εἶναι γυναῖκα παλαιός Πολεμιστής τοῦ 1866 ἐπὶ 3 χρόνια εἰς τὴν Σημαῖα τοῦ Ἀρχηγοῦ Γιαννουδοβαρδῆ. Τό ὄπλο τοῦ σπανοῦ τό πῆρε ἕνας χωριανός του ἀπὸ τῆ Ρόμα Κισάμου. Ὁ Στρατός ἐγύρισε καί ἐστρατοπέδευσε εἰς τόν Ἀλικιανόν τῆς Κυδωνίας. - 4 Φεβρουαρίου Ὁ Ἑλληνικός Στρατός δίνει μάχη εἰς τὰ λειβάδια τῆς Ἀγυῖας καί νικοῦνται οἱ Τούρκοι. Ἐσκοτώθη ἕνας Ἑλλην Ἀξιωματικός ὀνόματι Τριγέτας. 7 Φεβρουαρίου ἔρχεται στρατός μέ πυροβόλα εἰς τίς Βουκολιές καί ζητᾷ παράδωσιν τοῦ Πύργου. Οἱ Τούρκοι ἀρνοῦνται καί ἀρχίζει μάχη ἀμαζεύθησαν Ἀρχηγοί ὀπλαρχηγοί Κυδωνίας καί Κισάμου. Ὁ Ἀρχηγός Ἀναστασάκης κάνει τοὺς πρόποδας τοῦ Πύργου χάνει 4 ἄνδρες καί τραυματίζεται καί ὁ Ἀρχηγός εἰς τό χέρι Μᾶνος Ἀγοραστάκης ἐμπαίζουν τόν Ἀναστασάκη. Ὁ Μπαλαντῖνος τοὺς λέγει αὐτό που κάνει ὁ Ἀναστασάκης πρέκει νά κάμωμεν αὐτὴν τὴν στιγμήν ὄλοι. Τραυματίζεται ὁ Μπαλαντῖνος τόν πᾶμε εἰς τό πλησιέστερο χωριό Γλώσσα καί φέρνομε στρατιωτικό γιατρό. Τό βράδυ οἱ Τούρκοι φεύγουν ἀπὸ τόν Πύργον πρὸς τὰ Χανιά χωρὶς κανέναν νά τοὺς ἀντιληφθῆ. Ἐνας Τούρκος ἀπὸ τὰ Ζυμβραγοῦ ὀνόματι Λαδόμονος παίρνει Τούρκον στρατιώτην πηγαίνει στό σπίτι τοῦ Καπετάν Πρωϊμοσήφη καί τοῦ λέει νά τοῦ σῶσῃ τὴ ζωὴ καί οἱ Τούρκοι τοῦ Πύργου ἔφυγαν. Ὁ Πρωϊμοσήφης εἰδοποιεῖ τόν Μᾶνον Ἀγοραστάκη ὅτι οἱ Τούρκοι ἔφυγαν ἀπὸ τόν Πύργον. Αὐτοὶ ἀντὶ νά καταδιώξουν τοὺς Τούρκους ἐπῆγαν καί λαφυραγόγησαν τόν Πύργο καί τό πρῶν εἶχαν περάσει ὄλοι οἱ Τούρκοι τῶν Βουκολιῶν εἰς τὰ Χανιά. Ὅλη ἡ ὀπισθοφυλακὴ 40 στρατιῶτες πολιορκοῦνται στόν Κάστελλο τῆς Κυδωνίας πλησίον τῆς Ἀγυῖας καί ἔσκοτώθησαν ὄλοι. - 12 Φεβρουαρίου

κτυπούμε τους Τούρκους του Σασάλου Κισάμου και υποχωρούν οι Τούρκοι προς την Κάνδανον και κάτωθι Ξεροκάμπου μέσα στο ποτάμι πολεμούν Κισαμίτες και βρίσκονται ανάμεσα εις δύο πυρρά των Τούρκων και έμειναν σκοτωμένοι 10 Κισαμίτες μέσα στο ποτάμι και τους έτρωγαν οι σκύλοι έως τας 25 Φεβρουαρίου που πήραν οι Εύρωπαίοι τους Τούρκους από την Κάνδανον. - 16 Φεβρουαρίου πηγαίνει ο Μανουσογιάννης με στρατό και πυροβολά εις την Κάνδανον και έμαζεύθησαν όλοι οι Αρχηγοί και όπλαρχηγοί των 5 Έπαρχιών και έκαμαν πολιορκία της Κανδάνου. Εις τας 10 καλεί ο όπλαρχηγός Τζανής Καρτσώνης τον Άριστ. Κριάρην εις τό Άνισαράκη πλησίον της Κανδάνου ήμουν παρών και του λέγει. 'Η Κάνδανος δέν έχει φρούρια έδω είναι όλα τά Καπετανάτα των 5 Έπαρχιών, μιá βραδιά νά διατάξη ο Μανουσογιάννης έφοδο νά κυριευθή η Κάνδανος με πολύ όλιγωτέρας άπωλειας γιατί ύστερα από όλίγας ήμέρας θά φύγουν πολλοί αρχηγοί και θά είναι δύσκολο νά παραδοθούν οι Τούρκοι. 'Ο Κριάρης του λέγει και έγω τά είπα αυτά εις τον Μανουσογιάννη αλλά δέν τό θέλει διότι ειχε την ιδέα ότι όταν φύγουν τά καπετανάτα, οι Τούρκοι θά παραδωθούν εις τον Έλληνικόν στρατόν. Εις τας 23 Φεβρουαρίου ψεύγουν πολλοί Αρχηγοί διότι εις τας 25 ήτο η τελευταία άπόκριση της Μ. Σαρακοστής. - 25 Φεβρουαρίου βγαίνουν Εύρωπαίοι και κέρνουν τους Τούρκους από την Κάνδανον. Πολλοί όπλιτες Σελινιωτες έγιναν ένοχλητικοί εις τους Εύρωπαίους που συνόδευαν τους Τούρκους και όταν έπλησίαζαν εις την Παλαιόχωραν τους άρχισαν τον πόλεμο από την παλαιόχωραν τά κλοία και έσκότωσαν και έτραυματίσαν άνω των 15 άνδρων Σελινιωτών. - 30 Μαρτίου πηγαίνει Έλληνικός στρατός εις τά Καλουδιανά προάστειον του Καστελλίου και προσκαλεί τον Γεν. Αρχηγόν της Κισάμου Σκαλίδη, τους Αρχηγούς Γιανουδοβαρδή, Καμπούρη, Αναστασάκη, Μαρκουλάκη και όλους τους όπλαρχηγούς της Κισάμου και τους άνακοινεί ότι θέλει ένα ν' αναλάβη νά τορπιλήση τους Πύργους Κουνουπλίτσας Μεσογείων. 'Ο

Σκαλίδης υποδεικνύει τόν Στυλ.Μπαλαντίνον τοῦ δίνει δύο
τορπίλας τὴς φορτῶνει εἰς τὸ μουλᾶρι τοῦ Πολυκανδρίτη αὐτὸς
διαμαρτύρεται δ' Ἀξιωματικὸς τοῦ καταβάλλει 700 δραχμὰς εἰάν
δὲν γυρίσῃ τὸ μουλᾶρι. Ὁ Μπαλαντίνος τὴν θεωρεῖ προσβολή καὶ
κτυπᾷ τόν Πολυκανδρίτη διὰ τοῦ ὑποκοπάνου τοῦ ὄπλου. Τὸ βρά-
δυ δίνει τὴν τορπίλα εἰς δύο ὄπλίτας τοῦ Ἐμμαν.Μπαλαντίνου
καὶ Ἐμμαν.Ποντικᾶκη καὶ εἰς ἓνα ὄπλίτην τοῦ Ἀρχηγοῦ Καμπού-
ρη Πετράκη ἀπὸ τῆς Λουσακιῆς. Ὁ Πετράκης σηκώνει τὴν τορπί-
λα, τὸν ἀκολουθοῦν δ' Μπαλαντίνος καὶ ὁ Ποντικᾶκης τὴν τοποθε-
τοῦν τῆς δίνουσαν φωτιά καὶ φεύγουν. Ὁ ὀπλαρχηγὸς Φωτιάκης εἶ-
χε βάρδια ἀνάμεσα Καστελλίου καὶ Πύργου. Πέρνει φωτιά ἢ τορπί-
λη τρυπᾷ ὁ Πύργος φεύγουν οἱ Τούρκοι πέφτουν στὴν ἐνέδρα τοῦ
Φωτιάκη ἀφήνουν 5 σκοτωμένους καὶ μπαίνουν εἰς τὸ Καστέλλι.
Ὁ Μπαλαντίνος πέρνει τὴν ἄλλη τορπίλη πηγαίνει εἰς τὸν Πύργον
Μεσογείων ἀλλὰ ἐπὶ τριήμερον ἔστάθη ἀδύνατον νὰ κλησιάζωμεν
πέραν τῶν 50 μέτρων καὶ γυρίζομεν ἀπρακτοὶ εἰς τὰ Καλουδιανά
καὶ πέρνει ὁ Πολυκανδρίτης τὸ μουλᾶρι καὶ γυρίζει τὰ Λεπτιά.
Ὁ Ἀξιωματικὸς πηγαίνει στὰ Καλεργιανά βρίσκει τὸν Ἀρχηγὸν
Σκαλίδη. — 7 Ἀπριλίου διατάσσονται ὅλα τὰ Κακετανάτα νὰ ἐπι-
τεθοῦν τῶν Τούρκων καὶ ἀρχίζει ὁ πόλεμος. Τὸ βράδυ γίνεται
ἐφοδος καὶ καταλαμβάνεται τὸ Καστέλλι καὶ οἱ Τούρκοι κλείωνται
στὸ φρούριον καὶ ὅλη τὴ χύχτα ἀπὸ συνήθεια κλατσικολδοὶ καὶ
ὄχι πολεμιστῆς λεηλατοῦν τὸ Καστέλλι Τουρκικὰ καὶ Ἑλληνικὰ
σπίτια. Ἐσκοτώθησαν καὶ ἐτραυματίσθησαν ἀνω τῶν 15 ἀνθρώπων. —
9 Ἀπριλίου ἔρχονται πλοῖα πολεμικὰ Αὐστριακὰ, Γαλλικὰ βγάζουν
ἀγῆματα μὲ Γάλλον. Ἀξιωματικὸν καὶ ζητᾷ τὸν Ἀρχηγόν. Ὁ Σκα-
λίδης κατεβαίνει καβάλα στὸ μαῦρον ἄλογον μὲ τοὺς ἀδελφούς του
ἐπιτελεῖς Φελέση, Φαλαγγάρη, Φαλδάρη. Ὁ Γάλλος φέρνει ὄπλα καὶ
χαρτὰ στρατιωτικὰ διερμηνέας ὁ Ἐμμαν.Φαράκης ἀπὸ τὸ Μάκρω-
να. Ὁ Γάλλος λέγει τοῦ Ἀρχηγοῦ νὰ διατάξῃ ν' ἀπομακρυνθοῦν
οἱ ὄπλιτες 2 χλμ. μακρὰ τοῦ Καστελλίου. Ὁ Σκαλίδης τοῦ λέγει
ἐμεῖς θὰ καταλάβωμεν τὸ φρούριον ἐντὸς διημέρου καὶ δὲν ἡμπο-

ρούμεν νά συμμορφωθούμεν καὶ φεύγουν. Μετὰ μίαν ὥραν ἀρχί-
ζουν τὰ πλοῖα τοὺς βομβαρδισμοὺς οἱ Αὐστριακοὶ κτυποῦν στὸ
κρέας, οἱ ὀπλίτες ἀποσύρονται εἰς τὸ Νότιο μέρος τοῦ φρου-
ρίου ὅπου δὲν ἔπιαναν τὰ πυροβόλα τοῦ πλοίου. Ὁ Γενναῖος Κα-
πετάν Λαηναρτέμης ἀπὸ τῆς Καλάθενης κατεβαίνει στὴ παραθα-
λασιὰ καὶ ἀρχίζει τὸ Αὐστριακὸ πλοῖο μὲ τὸν γρά καὶ τὸ πλοῖο
ἀπομακρύνεται καὶ τοῦ ρίχνει 5 κανονιές καὶ τὸν σιέπασε ἡ
ἄμμο καὶ μετὰ 2 ὥρες ἐπαρουσιάσθη καὶ ἦτο φορτωμένος ἄμμο.--
11 Ἀπριλίου ἔρχονται πλοῖα πολεμικὰ εὐρωπαϊκὰ εἰς τὸ Κα-
στέλλι βγάζουν ἀγῆματα καὶ πέρνουν τοὺς Τοῦρκους ὅλους. Ἡ
Κοινοκράτος στρατὸς καὶ ἐντόπιος ἐμαζεύθη ἀπὸ τοὺς Εὐρωπαίους
εἰς τὰς 3 πόλεις τῆς Κρήτης.-- 23 Ἀπριλίου 1897 φεύγει ὁ
Ἑλληνικὸς στρατὸς ἀπὸ τὸν Δῆμον Μεσογείων διδοτι ἡττήθη ἡ
Ἑλλάς. Εὐθὺς ὁ Κοὺνδουρος Πρόεδρος τῆς μεταπολιτεύσεως διὰ
προκηρύξεως συνιστᾷ ὁ λαὸς τῆς Κρήτης νά στείλῃ πληρεξουσί-
ους εἰς τοὺς Κάμπους Κυδωνίας ἕως τὰς 15 Μαΐου κάθε Δῆμος
πέντε. Ὁ Κοὺνδουρος ὡς Πρόεδρος πέρνει τὸν πληρεξούσιον
τοῦ Σελλίνου τοῦ Δήμου Μονῆς Νικόλαον Βαλάκη καὶ Ἐκμαν Ἐ-
λεγχον. Εἰς τὰ πληρεξούσια ὁ Δῆμος Πανεθύμου ἔχει πολλοὺς
κατοίκους Σφακιανοὺς καὶ δὲν ἔβαλε κανένα Σφακιανοκισαμίτη
ὡς πληρεξούσιον. Ἐγένε καὶ δευτέρου 3 Κισαμίτες καὶ 2 Σφα-
κιανοκισαμίτες. Οἱ πέντε πρῶτοι εἶχαν πάλι εἰς τοὺς Κάμπους
καὶ εἶχε ἐγκριθῆ τὸ πληρεξούσιον τοῦ ἀπὸ τὸν Ἐλεγχον. Αἰφνης
παρουσιάζεται καὶ ἡ δευτέρα παρατάξις, ὁ Κοὺνδουρος θέλει
ν' ἀκυρώσῃ τῆς πρώτης τὸ πληρεξούσιον καὶ νά ἐγκρίνῃ τῆς
δευτέρας, ἀλλὰ οἱ Δικηγόροι καὶ Γιατροὶ καὶ κορυφαῖοι πλη-
ρεξούσιοι τῆς Συνελεύσεως κοῦ δὲν ἀνέχονται τὸν Κοὺνδουρον
σηκάνονται ἐπάνω καὶ ἀπορρίπτου τὴν ἀπόφασίν του. Ὁ Στέφαν-
νος Παρουδάκης προτείνει νά μείνουν καὶ αἱ δύο παρατάξεις
ὅπως καὶ ἐγένε. Ὁ Κοὺνδουρος δὲν ἀντελήφθη ὅτι τὰ 90% τῶν
πληρεξουσίων ἦσαν ἐχθροὶ πρὸς αὐτόν. Εἰς τὸν ἀναβρασμὸν αὐ-
τὸν τῆς Συνελεύσεως παρουσιάζεται ὁ Ἐλευθ. Βενιζέλος χωρὶς

πληρεξούσιον. Ὁ Κούνδουρος πάντοτε ἐχθρὸς πολιτικὸς τοῦ λέγει ἐξ..... Ὁ Νικ. Βαλάκης ρωτᾷ τὸν Κούνδουρον ποῦ τὰ βλέπει τὰ..... Ὁ Κούνδουρος μὲ τὸ χέρι του δείχνει τὸν Βενιζέλον, τότε ὅλη ἡ Συνέλευσις ὑπὲρ τοῦ Βενιζέλου. Ὁ Κούνδουρος μένει ἄφωνος. Οἱ ὀπλίτες τοῦ Κούνδουρου ζητοῦν νὰ σκοτώσουν τὸν Βενιζέλον. Ὁ Συνεργάτης τοῦ Κούνδουρου Ἰωάν. Καλογερῆς ὑπὲρ τοῦ Βενιζέλου. Τὸν κέρνουσιν ὁ Ἰωάν. Καλογερῆς, Ἐμμαν. Μανωλικιάκης καὶ πολλοὶ πληρεξούσιοι καὶ τὸν κατεβάζουν στὴν Μαλάξα καὶ γίνεται ἄφαντος ὁ Βενιζέλος. Οἱ πληρεξούσιοι Ρεθύμνης, Ἡρακλείου, Σητείας διπλάσιος ἀριθμὸς ἐπικεφαλῆς ὁ Ἰωάν. Σφακιανῆς γράφει εἰς τοὺς πληρεξούσιους τοὺς εὐρισκομένους εἰς τοὺς Κάμπους νὰ ἔλθουν εἰς τοὺς Ἀρμένους τῆς Ρεθύμνης. Ἀλλὰ ὅλοι οἱ πληρεξούσιοι τῶν Δυτικῶν Ἐπαρχιῶν δέχονται τοὺς Ἀρμένους Ἀποκορώνου. Ὁ Κούνδουρος ἀπομονώνεται πηγαίνει εἰς τοὺς Ἀρμένους, ἐκεῖ βλέπει τὸν Βενιζέλο νὰ κἀθεται δίπλα στοῦ Σφακιανῆ με κερηφάνεια καὶ περιστοιχιζόμενος ἀπὸ πολλοὺς πληρεξούσιους τῶν Ἀνατολικῶν καὶ Δυτικῶν Ἐπαρχιῶν. Γίνεται φηφουσία Προέδρου καὶ μελῶν τοῦ Προεδρείου. Ὁ Σφακιανῆς βγάνει Πρόεδρος καὶ ὁ Βενιζέλος ὡς μέλος τοῦ Προεδρείου κέρνουσιν μεγάλην κλειοψηφίαν ἀπ' ὅλα τὰ ἄλλα μέλη. Ὁ Κούνδουρος φεύγει διὰ Σφακιά. Ὁ Βενιζέλος περθεῖ τὸν Σφακιανῆ νὰ περάσουν στὸ Ἀκρωτήρι διὰ νὰ εἶναι ἡσυχος ἀπὸ τὸν Κούνδουρον ὅπως καὶ ἐγένετο. -15 Αὐγούστου 1897 τὸ Προεδρεῖον ἐγκατεστάθη στὸ Ἀκρωτήρι. Ἀἱ 6 μεγάλας δυνάμεις συζητοῦν ἀτελείωτες συζητήσεις. Τὸν Μάρτιον 1898 Γερμανοί, Αὐστριακοὶ φεύγουν. Τὸν Αὐγούστου Ἀγγλία, Γαλλία, Ἰταλία μένουσιν σύμφωνες ἡ Κρήτη νὰ γίνῃ Ἀρμοστεία τῶν Μεγ. Δυνάμεων με ἄρμοστήν Ἐλβετὸν ὀνόματι Δρόζ καὶ νὰ μείνουν 20 Τούρκοι στρατιῶτες εἰς τὴν νησίδα τῆς Σούδας ν' ἀνεβοκατεβάζουν τὴν Τουρκικὴν σημαία. Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐπαναστατικῆς Συνε-

λεύσεως Ἰωάν. Σφακιανῆς κάνει δήλωσιν ὅτι ἀποδέχεται τὴν ἀπόφασιν τῶν τριῶν Μεγάλων Δυνάμεων καὶ φεύγει διὰ Ἡράκλειον καὶ ἀφίνει τὴν Προεδρείαν τῆς Συνελεύσεως εἰς τὸν Βενιζέλον. Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις φοβήθηκε τὰς Ἀγγλικὰς δολοπλοκίας διὰ τοῦ Προξένου Γεναδίου πρὸς τὸ Προεδρεῖον Ἀκρωτηρίου συνιστᾷ νὰ δηλώσουν ὅτι ἐμμένουν εἰς τὴν Ἑνωσιν καὶ μόνον στὴν Ἑνωσιν καὶ κάνουν ὑπόμνημα τὸ ὑπογράφουν Βενιζέλος, Φούμης, Πιστολάκης, τὸ στέλνουν τοῦ Κουνδουρου νὰ προσυπογράψῃ, αὐτὸς δὲμας δηλώνει Ἐγὼ θέλω μεταβατικὸ πνεῦμα καὶ δι' αὐτοῦ θὰ φθάσωμεν γρηγορώτερα στὴν Ἑνωσιν ποῦ θὰ εἴχαμε φθάσει εἰάν δέν ἐγίνοντο ἐκεῖνα ποῦ ἐγιναν 1886-1889. Ἐγὼ τὴν δουλειά τοῦ 1866 δέν κάνω νὰ καταστρέψω τὴν Πατρίδα χάρις τῆς ἱστορίας. Ὁ Βενιζέλος παίρνει τὸ φήψισμα κηγαίνει Ρέθυμνον, Ἡράκλειον βγάζει λόγους ἀλλ' οὐδεὶς ὑπογράφει διὰ τὴν Ἑνωσιν. Εἰς τὴς Ἀρχάνες Ἡρακλείου ὁ Βενιζέλος κλειδώνεται σὲ σπῆτι καὶ τοῦ δίνουν φωτιά καὶ ἐκ θαύματος ἐσώθη καὶ γυρίζει εἰς τὸ Ἀκρωτήρι καὶ κάνει φήψισμα καὶ ἀποκηρύττουν τὸν Κουνδουρον Προδότην καὶ τὸ ὑπογράφουν Βενιζέλος, Φούμης, Πιστολάκης καὶ τὸ πρωτοκολλοῦν εἰς τὸ πρωτόκολλον τοῦ Προεδρείου. Ὁ Βασιλεὺς Γεώργιος τῆς Ἑλλάδος προτείνει εἰς τὸν Τσάρον Νικόλαον νὰ ὑποστηρίξῃ τὸν Πρίγκηπα Γεώργιον τῆς Ἑλλάδος ὡς Ἀρμοστήν τῆς Κρήτης. Ὁ Τσάρος διὰ τῆς Κυβερνήσεως του τὸ προτείνει εἰς τὰς τρεῖς Μεγ. Δυνάμεις Ἀγγλία, Γαλλία, Ἰταλία. Εἰς τὰς 25 Αὐγούστου 1898 βάνει ὁ θεὸς τοὺς Τούρκους Ἡρακλείου καὶ κάνουν σφαγὴ σκοτώνουν Ἀγγλους στρατιώτας, ἐξεγείρεται ἡ κοινὴ γνώμη τῆς Εὐρώπης καὶ ἀποφασίζουν Ἀγγλία, Γαλλία, Ρωσία, Ἰταλία νὰ φύγῃ ὄλος ὁ Τουρκικὸς στρατὸς ἀπὸ τὴν Κρήτη καὶ εἰς τὴν νησίδα τῆς Σούδας νὰ ὑψωθῇ σημαία Τουρκικὴ ἀπὸ ντενεκὲ νὰ δείχνει τὰ ὑψηλά κυριαρχικὰ δικαιώματα τοῦ Σουλτάνου καὶ ἡ Κρήτη νὰ ἔχει σημαία ποῦ θὰ ἐγκρίνουν αἱ Μεγ. Δυνάμεις. Ὁ Τουρκικὸς Στρατὸς ἀπεφασίσθη νὰ φύγῃ 3 Νοεμβρίου. Ἡ Ἀγγλία, Γαλλία, Ρωσία, Ἰταλία ἐδέχθη-

σαν να έλθη αρμοστής ο Πρίγκη Γεώργιος. Ο Τουρκικός στρατός
έφυγε 9 Νοεμβρίου 1898 και ο Πρίγκη Γεώργιος κατήλθεν εις
Σούδα Χανίων Κρήτης 9 Δεκεμβρίου 1898. Ο λαός της Κρήτης
τόν έδέχθη με ένθουσιασμό ως άραβώνα της Ένώσεως με την
Μητέρα Ελλάδα, και επί 10ήμερον εις τά Χανιά έρωτάζετο η
άπελευθέρωσις από τόν Τουρκικόν ζυγόν. Μετά τόν πανηγυρισμόν
ο Πρίγκη καλεί τόν Σφακιανάκη, Φούμη, Κούνδουρον για Κυβέρ-
νησιν. Ο Σφακιανάκης άρνεΐται και προτείνει τόν Βενιζέλον
και γίνεται Κυβέρνησις Βενιζέλος, Φούμης, Κούνδουρος και κα-
τόπιν παραλαμβάνουν και τόν Νικ. Γιαμαλάκη και μετά τούτην
νον προσλαμβάνεται ο Γιανιτσαράκης Όθωμανός προκηρύσσον-
ται εκλογές Έθνοσυνελεύσεως ένιαιον ψήφον και άκοιμάτιστήν
χωρίς Αρχηγόν. Συνέρχεται η Έθνοσυνέλευσις και την Προε-
δρείαν καταλαμβάνει ο γεροντότερος Αρχηγός ~~Επαχιώτης~~ και
έκλέγεται Πρόεδρος ο γηραιός και έντιμος ~~Καλαμάτης~~. Η
Κυβέρνησις καταθέτει τους Νόμους που έπεξεργάσθη τό έκτε-
λεστικόν της αλέπας. Είσηγητής ο Βενιζέλος όπου και ψηφίζε-
ται με πολλά τροποποιήσεις παρά του Βενιζέλου, ως αντιπολί-
τευσις έπαρουσιάζοντο ο Μωλογιώγης, Ψαρουδάκης, Κριάρης ως
τό 1901 και τελειώνει η τριετία της άρμοστίας του Πρίγκη-
πος είχαμε ήσυχίαν, χρήμα άφθονον από τά διεθνή στρατεύματα
και όλίγο Κοινωνικόν πολιτισμόν. Μετά τας εορτάς των Τρι-
στουγέννων 1901. Ο Πρίγκη έκάλεσε συμβούλιον από την Προε-
δρείαν του διά την περαιτέρω Έθνικήν Πολιτικήν. Ο Βενιζέ-
λος διεφώνησε και δίνει παραίτησιν, επενέβησαν πολλοί να ή-
ποχωρήση αλλά έστάθη άδύνατον και άπελύθη. Η Κυβέρνησις κα-
λεί τόν λαόν εις ειρηνικά και άοπλα συλλαλητήρια και να
διατυπώση την θέλησίν του διά τά περαιτέρω της Έθνικης
του ύποθέσεως. Ο Βενιζέλος κάνει χωριστές συναθροίσεις με
τό ένα τρίτο του λαού εις τόν Νομόν Χανίων και κάνει όπο-
μνήματα και ζητεί την Ένωσιν και μόνον την Ένωσιν. Επεμ-
βαίνουν πολλοί να τόν πείσουν να γίνουν όμοιοι με την πλει-

οφηφταν του λαου άλλ'αυτο ανένδοτος. Φεύγει ο Πρίγκηφ εις την Εύρώπην, γυρίζει με ανανέωσιν της αρμοστείας επί μίαν τριετιαν. Ο Βενιζέλος εκδίδει Έφημερίδα και κατηγορεί τον Πρίγκηπα ότι εργάζεται διά κληρονομικήν ήγεμονίαν και με άπολυταρχισμόν και κατηγορεί τον Κουνδουρον ως συνεργόν του Πρίγκηπος. Έδω τώρα πέφτει θύμα ο Πρίγκηφ. Περιστοιχίζεται από εκείνους που ειχε σβύσει με τό χέρι του με κδικινο μολύβι και τους δέχεται και τους κάνει και συμβούλους και του υποδεικνύουν όλας τάς υποθέσεις του πολιτεύματος και διά της Έφημερίδος του Φραντζεσκάκη και Μοσχονά ανεπιθύμητοι από τον λαόν δηλ. έδωσε όπλα του Βενιζέλου και τον πολεμούσεν, ένψ υπήρχον πρόσωπα μή Βενιζελικά και διά συμβούλους και δημοσιογράφους και δέν έχρησιμοποίηθησαν. Αύτά ήσαν τά Πριγκηπικά σφάλματα. Προκυρύσσονται έκλογές τον Απρίλιον 1902 και φέρνει ο Βενιζέλος τρεις και τον έαυτόν του και συνέρχεται ή Βουλή. Πρόεδρος της Βουλής ο Αντ. Μιχελιδάκης αρχίζουν αι Συνεδριάσεις και κάθε Βουλευτής άγορεύων έκανε στροφή του λόγου του και τιτλοφορούσε τον Βενιζέλο Προδότη. Μιά μέρα ένας Βουλευτής Ηρακλείου ύνόματι Δεβέντης άγορεύων ειπε. Δέν έπρεπε ο Λαός του Νομού Χανίων νά στείλη τρεις Προδότες στή Βουλή. Ο Βενιζέλος με τους τρεις του Βουλευτάς διαμαρτθρεται και φεύγουν. Ο Βουλευτής Παπαδερός πέρνει τους φίλους του Παραθαλασίτες και τους δύο άλλους Βουλευτάς και πηγαίνει εις τά Καφενεία και με άγριο ξυλοκόπημα τών Βουλευτών έκοψε την λέξιν αυτήν. Ο Βενιζέλος επί 85 μήνες δέν παρουσιάσθη εις τά Χανιά. Ο Παπαδερός και οι Συνεταίροι του κατεδικάσθησαν εις τριμηνον φυλάκισιν. Ο Έμμαν. Μπαλαντίνος Έμποροράπτης έγινε ύποστηρικτής του Βενιζέλου χωρίς νά έχη καμμία ύποχρεώσινεις τον Βενιζέλο διότι ειχε μεγάλη εργασία με πολλους εργάτας. Ο Παπαδερός άποφυλαχίζεται και εύθως πηγαίνει στον Μπαλαντίνο. Ο Παπαδερός πέρνει του παραθαλασίτες άνω των 30 και ο Μπαλαντίνος τους εργάτας του και θρονιάζονται εις την Πλατεία Σαντρι-

βανίου και ζητωκραυγάζουν υπέρ του Βενιζέλου. Οι Μαγκουροφόροι του Κούνδουρου, Κριάρη και Κατζουράκη εξαφανίζονται από το Σαντριβάνι πολλοί εξ αυτών γίνονται φίλοι του Μπαλαντινού. Ο Παπαδερβός και ο Μπαλαντινός πείθουν τον Βενιζέλο να περιοδεύσουν την δυσσαρεστημένη Έπαρχία Κισάμου. Ο Βενιζέλος δέχεται τους τολμηρούς εθνοεῖ ή τύχη λέγει ο Βενιζέλος και ξεκινούν 17 άνδρες με άλογα. Κάτωθεν του χωριού Γαλατά λιθοβολούνται από πολλούς Γαλαθιανούς. Είς τον Πλατανιά έγινε άποπειρα λιθοβολισμού. Είς Σηληιά Κισάμου ήσαν πολλοί για λιθοβολισμόν αλλά τους διέλυσε ο Αρχηγός Νικολ. Αναστασάκης και άφθάσανε στο Πατρικό σπίτι του Μπαλαντινού είς τό χωρίον Πρόδρομο είς τό μέσον της Έπαρχίας. Όλα τά επίλεκτα πρόσωπα της Έπαρχίας έπήγαν και τον χαιρέτισαν. Μετ'όλίγον έπισκέφη και τό Καστέλλι και κατόπιν τό Ξέλινο όπου τον υπεδέχθησαν με νεκρικές μαρκάνες. 10 Μαρτίου 1905 κάνει τό κίνημα του θερίσσου και τό τερματίζει 2 Νοεμβρίου 1905 και άμνηστεύεται από τους Προξένους Άγγλίας, Γαλλίας, Ιταλίας και Ρωσίας. - 1906 γίνονται έκλογές και έρχεται ο Βενιζέλος μειοψηφών και με δολοπλοκίας Βενιζέλου και των Προξένων Άγγλίας και Γαλλίας ο Πρίγκηψ δίνει παραίτησιν. Αί δυνάμεις Άγγλία, Γαλία, Ιταλία, Ρωσία δίνουν τό δικαίωμα είς τον Βασιλέα της Ελλάδος Γεώργιον να διορίση τον άρμοστήν της κοήτης και στήθει τον Άλεξ. Ζαΐμη και έρχεται τό 1907 μήνα Μάρτιον και καλεί τον Βενιζέλον και κάνει Κυβέρνησιν. Τό 1908 διάφοροι πολιτικοί καθημερινώς κάνουν συλλαλητήρια υπέρ της Ένώσεως και ύψώσεως της Έλληνικής Σημαίας είς τό φρούριο. Ο Βενιζέλος παραιτείται από την Κυβέρνησιν και κάνουν Κούνδουρος και Πέτρος Μαρής. Και πάλι συλλαλητήρια υπέρ της Ένώσεως. Παραιτούνται από την Κυβέρνησιν Κούνδουρος και Μαρής και βγαίνουν Εύρωπαϊκά άγήματα και κατεβάζουν την Έλληνικήν σημαία και ύψώνουν την Κρητικήν και άρχίζουν να γίνονται μηνιαιές Κυβερνήσεις από τον τυχόντα. Τό 1909 κέρνουν τον Βε-

νιζέλο εις τας 'Αθήνας. Η 'Επανάστασις του Ζωρμπά το 1910.

'Ο Βενιζέλος γίνεται Πρωθυπουργός της 'Ελλάδος καί προκυρήσσει έκλογάς καί φέρνει πλειοψηφία. Εύθύς η Κρήτη στέλνει Βουλευτάς εις τας 'Αθήνας. 'Ο Βενιζέλος δέν τους δέχεται νά εισέλθουν εις τήν Βουλήν. Πολλοί έξ αὐτῶν τῶν Βουλευτῶν συνηφθησαν ἀπό 'Αγγλικά πολεμικά πλοῖα ἀπό τά 'Ελληνικά πλοῖα καί ἀπεμονώθησαν εις τά 'Αγγλικά πολεμικά καί μέ ἐκβιασμόν νά ὑπογράψουν ὅτι ἀποκυρήσσουν τήν 'Ενωσιν τῆς Κρήτης μετά τῆς 'Ελλάδος. 'Εξ αὐτῶν ἦτο ὁ 'Εμμανουήλ Μανουσογιαννάκης Σφακιανός, Εὐάγγελος Βολουδάκης 'Αποκορωνιώτης, 'Εμμανουήλ Μπαλαντῖνος Κισαμῖτης, Νικόλαος Μαθανδράκης, Θεόδωρος Κουκουράκης καί Γεωργιλάς Ιατρός έξ ἑννέα χωρίων. 'Ο δέ Μουγιός 'Αλεξ. Ζαΐμης ἀπέιλησε νά πληρωθῆ τεσσάρων χρόνων μισθοῦ τῆς Ἄρμοστίας του εις Κρήτην ὁ δέ Πρωθυπουργός Βενιζέλος διέταξε καί ἐπληρώθη ἕνα σακέ χαρτονομίσματα τό 1912.-

'Ο Γάλλος δημοσιογράφος ποῦ ἀναφέρω εις τήν ἀρχή ποῦ ἦλθε εις τά Χανιά καί συνήντησε τοὺς πολιτικούς εἶχε ἐκδώσει βιβλίον καί ἔγραφεν ὅτι διεμήφθησαν μέ αὐτοὺς καί τοὺς ἀπικονίζει μέ τά χαρίσματα ποῦ εἶχαν. Νικόλαος Παπαδάκης Γεν. Γραμματεὺς τῆς Γεν. Δ/σεως Κρήτης, μύωψ, εὐγενέστατος, ροδοκόκκινος, λεπτοκαμωμένος καί γλωσσομαθὴς παρατσούκλι Κοκόνα Μαρτιώ. 'Ιωάννης Κριάρης κοντός, παχύσαρκος, βραδυκίνητος, βραδύγλωσσος, ἄνθρωπος θετικὸς μέ ὀλίγας κουβέντας.

'Αντισαγγελεὺς Πρωτοδικῶν 'Αρχηγός Κορκίδης, κοντός, παχύσαρκος, μέ Κρητικὴ στολή πολὺ ἀπλοῖκος χωρικός, πολὺ εὐαίσθητος ὀμιλεῖ σιγά. Κων/νος Μητσοτάκης, ὄραϊος, γελαστός, μέ γεννεάδα σάν Γάλλος ἡλικία ἄνω τῶν 50 ἐτῶν κρατᾶ ράβδον βοσκοῦ ὀμιλεῖ ὄραϊα καί σιγανά. Μίνως 'Νουχάκης ὀλιγόσαρκος, σκυφτός, φοβισμένος, δέν ὀμιλεῖ, ἀπαντᾶ ἀμέσως εις ὅτι τόν ρωτῆσουν ἔχει μικρὸ γλωσσοδέτη, δικηγόρος, πλούσιος καί ἀπλοῖκος.

Κων/νος Φούμης ἀνάστημα κανονικὸ σῶμα ὄραϊο κλίνει εις κα-

λογερικό, όμιλεί Γαλλικά, δικηγόρος, εύπαρουσίαστος, καλοενδε-
διμένος, έργατικός. Χαράλαμπος Πωλογιούργης παχύσαρκος, στατό
σώμα, επιβλητικός, έγωϊστής, βροντόφωνος, δικηγόρος, πολύ φαγάς.
Έλευθέριος Βενιζέλος ύψηλός, μύψ, όμιλεί Γαλλικά γρήγορα,
θυμώδης, αλλά έγκρατής, δικηγόρος, έχει δύο τήκ, ένψ ο Μέγας
πολιτικός έγκληματίας τής Γαλλίας Ροβεσπιέρος είχε ένα τήκ.
Ο Τουρκος Χαμήτ Βαϊζαδέε είναι φραιότατος άνδρας τής Ανα-
τολής Άγιος Παράς τοϋ Ζαχαροπλαστείου όνομα καί κράγμα.-

Έν Προδρόμω τή 15 Αύγουστου 1914

Μιχαήλ Στυλ.Καλαντίνος

...
...
...
...
...

...
...
...
...
...

λογισμῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν τῷ κόσμῳ, ἀποκαταστήσει, καὶ ἀποκαταστήσει
 ἀπὸ τοῦ θανάτου, ἐπιβίωσιν. Ἐπιβίωσιν ἀποκαταστήσει, καὶ ἀποκαταστήσει
 ἀπὸ τοῦ θανάτου, ἐπιβίωσιν, ἀποκαταστήσει, καὶ ἀποκαταστήσει.
 "ἀποκαταστήσει ἀπὸ τοῦ θανάτου, ἐπιβίωσιν, ἀποκαταστήσει, καὶ ἀποκαταστήσει,
 ἀπὸ τοῦ θανάτου, ἐπιβίωσιν, ἀποκαταστήσει, καὶ ἀποκαταστήσει, καὶ ἀποκαταστήσει.
 ἀπὸ τοῦ θανάτου, ἐπιβίωσιν, ἀποκαταστήσει, καὶ ἀποκαταστήσει, καὶ ἀποκαταστήσει.
 ἀπὸ τοῦ θανάτου, ἐπιβίωσιν, ἀποκαταστήσει, καὶ ἀποκαταστήσει, καὶ ἀποκαταστήσει."

